

תשרי התשפ"ב גליון 30

כתר מלכות

בטאון פנימי היו"ל ע"י איגוד בוגרי ישיבת "כסא רחמים" ספרדית תכב"ץ ומוסדותיה

רשמים ראשוניים
מהשיבות החדשות
"דרכי העיון"
ו"ולבנימין אמר"

סוד צחוקו
של רבי עקיבא

הפיוט
שסגר מעגלים

מעשה חושב
עדויות וגילויים
על הגאון רבי חויתה שלי

03	דבר המערכת
04	הדרת מלך
11	חזק ויאמץ לבך
19	קנקן חדש
21	לא פליגי
22	משאת בנימין
25	נאמנים דבריו
31	מעשה חושב
40	נקודת אור
42	יוסף ה' לי
44	צחוקו של ר' עקיבא
48	המעשה אשר יעשון
50	את אחי אנוכי מבקש
52	זקינך ויאמרו לך
54	מבית ההוראה
56	שותפים למראות
58	פעמון ורימון
59	חדש באוצר
62	מכתבים למערכת
63	עתיקא

עורך

הרב עובדיה חן

ניהול הפקה

הרב עובדיה מאזוז

כותבים ומשתתפים

הרב תומר בוכריץ,

הרב דניאל חן,

הרב יוסף חיים נחום הלוי,

הרב אביתר כהן,

הרב יהושע כהן,

מזכירת המערכת

נ. ורדי

גרפיקה ועימוד

שוהם

ovd555@gmail.com

הדפסה

אביבית הפקות

054-6740977

תמונות

באדיבות: עזרא טרבלסי

וארכיון הישיבה

מו"ל:

מוסדות ישיבת

"כסא רחמים"

רח' הרב עוזיאל 26 בני ברק

ת.ד. 2750 מיקוד: 51127

לציין עבור כתר מלוכה

טל': 03-6767163

פקס: 03-6774060

7654216@gmail.com

KR1700505152@gmail.com

בין רשע של פסח לרשע של סוכות

אם שמתם לב, בניגוד לפסח שבו דוחים את הרשע ומקהים את שיניו, בסוכות דוקא הוא זוכה לקירוב, שכן בארבעת המינים מאגדים גם את הערבה שהיא כנגד פושעי ישראל. מה נשתנה רשע של פסח מרשע של סוכות?

שמעתי מידידנו מבוגרי הישיבה הרה"ג ר' **אריאל מימון** שליט"א (מח"ס "אם לבינה") שביאר במתק שפתיים לפי הידוע שהערבה דומה לשפתיים, ואם נדייק עלה הערבה משוך ודומה **לשפתיים חתומות**. ואכן, עלה ערבה שהוא עגול ודומה לשפתיים פתוחות, פסול, כמו ששיניו במשנה מסכת סוכה (פ"ג מ"ג) שהצפצה שהעלה שלה עגול, פסולה לארבעת המינים.

ומעתה מובן - רשע שדומה לערבה עם שפתיים סגורות, נצרפו אלינו ונחבקו אל חיקנו, על מנת להשיבו אל אביו שבשמים. רשע כזה האוטם את שפתיו, אינו דעתן ואידיאולוג, וגם אינו מתריס כנגד ה' וכנגד משיחו, ולכן לא יוכל להשפיע לרעה בדיבוריו האסורים והשקפותיו המקולקלות. וגם אם לא יועיל להשפיע עליו לטובה, לא יזיק.

הרשע שבהגדה לעומת זאת, אינו סותם את פיו לרגע, לועז פוער, והוא מבזה ומתריס, משמיץ

ומתסיס: "מָה הָעֲבָדָה הַזֹּאת לָכֶם". רשע כזה, סכנה קיומית לשהות במחיצתו! ולכן אין לנו ברירה אלא לסתום את פיו אחת ולתמיד.

עוד הוא יישב באופן אחר, שאינו דומה רשע של סוכות לרשע של פסח - חג הסוכות חל מיד לאחר יום הכיפורים, ומסתמא גם אותו רשע לא נפלט מהרהור תשובה ביום זה. ממילא רשע זה אמנם הוא ללא תורה וללא מעשים טובים, אבל מאידך הוא גם נקי מעוון, שעיצומו של יום הכיפורים מכפר ממש כמו הערבה, שאין לה לא טעם ולא ריח, אבל גם ריח רע אין לה, ולכן אדרבא נקשור ונאגוד 'רשע' זה אלינו, כי הוא כבר במסילה העולה בית אל. אך רשע של פסח, כבר עברו עליו חודשים רבים מאז יום הכיפורים הקדוש, והספיק שוב לחזור לסורו ולדרכו הרעה. רשע כזה אין לנו לצרפו אלינו, וגם אם ינסה מעצמו להכנס אלינו ולהתריס, עלינו להקהות את שיניו ולגרור לו לא לחפוף בקרבתנו.

ועל פי דבריו אפשר לומר בדרך צחות שלכן אומרים "אנו מתירין להתפלל את העבריינים" רק ביום כיפור ולא בראש השנה, כי העברין של יום כיפור הוא כבר צדיק אחרי שבא לסליחות ועבר את ראש השנה ועשרת ימי תשובה וכו'.

שנה זו נפתחת בסימן טוב ובמזל טוב עם הבשורה המרנינה על הקמת שתי ישיבות חשובות מבית היוצר של ישיבתנו - ישיבת "דרכי העיון" בבני ברק, וישיבת "לבנימין אמר" במושב ברכיה. נשלח מכאן את איחולינו בשם כל בוגרי הישיבה להצלחת ראשי הישיבה הגאון רבי **חננאל הכהן** שליט"א והגאון רבי **מרדכי מאזוז** שליט"א, שירחיבו גבולם בתלמידים, ויזכו להעמיד דורות של תלמידי חכמים לתפארת עם ישראל.

אי אפשר שלא לציין כאן את ההתפעלות מהיוזמה החשובה של קרן "שותפים", שכבר קבעה לה חזקה זו הפעם השלישית. מדהים לראות איך יוזמה שבאה מלמטה, מצליחה להביא הישגים חסרי תקדים, להחיות עם רב. כאן המקום להרים על נס את ה"מושכים בחוטים" שלשה המה מיטיבי לכת - ידידינו היקרים הרב **ששון טרבלסי**, הרב **עובדיה מאזוז** והרב **יאיר כהן** שליט"א, שלמרות כל עיסוקיהם, מפנים מזמנם עבור הכלל, וטורחים ללא לאות בעבודת צוות מדהימה שמהווה השראה. בל נשכח כמובן את הבוגרים היקרים שהתגייסו במלוא המרץ, ונתנו את כל כולם להצלחת המבצע. ברוכים תהיו!

מאמר נפלא מתוך הספר "בית נאמן" על חומש שמות שעומד על מכבש הדפוס

כיצד נאמרו עשרת הדברות

"ויאמר אליהם" ל"וידבר אלקים", כלומר מיד אחרי שמרע"ה ירד אל העם ואמר להם לבל יהרסו לעלות וגו', תיכף וידבר אלקים אנכי וגו', ולא היה ספק בידו לעלות בחזרה להר סיני, קשה טובא: א"כ למה אמר לו הקב"ה "ועלית אתה ואהרן עמך", החנם נאמר לו כן ח"ו?

ובמדרש רבה פרשת יתרו (פכ"ח אות ג') "אותה שעה ביקש הקב"ה ליתן להם את התורה ולדבר עמהם והיה משה עומד, אמר הקב"ה מה אעשה מפני משה (שיהיו סבורים שמשה אמר כן. מתנות כהונה). אמר ר' לוי משל למלך שביקש לעשות אופימטאטא (נימוס וסדר תורה. מתנות כהונה). חוץ מדעתו של אפרכוס, אמר לו עשה דבר פלוני, אמר לו כבר נעשית. שוב אמר לו לך קרא לפלוני סונקליטוקוס (אחד מיועצי המלך. מת"כ) ויבא עמך. עד שהוא הולך עשה המלך מה שביקש. כך ביקש הקב"ה ליתן עשרת דברות, היה משה עומד מצדו. אמר הקב"ה: אני גולה להם את הרקיע ואומר אנכי ה' אלקיך, הם אומרים: מי אמר? הקב"ה או משה? אלא ירד משה ואח"כ אני אומר אנכי ה' אלקיך". ע"כ. מדברי המדרש מוכח להדיא כצד שני, אבל קשה מאד שיאמר הקב"ה דברים להטעות את משה ח"ו, והיה אומר לו "לך רד, ועמדת

נאמר בתורה: ויאמר ה' אל משה רד העד בעם וגו' (פסוק כ"א), ויאמר משה אל ה' לא יוכל העם לעלות אל הר סיני וגו' (פסוק כ"ג), ויאמר אליו ה' לך רד ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם אל יהרסו לעלות אל ה' פן יפרץ בם (פסוק כ"ד). וירד משה אל העם ויאמר אליהם (פסוק כ"ה). כאן פרשה סתומה). וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר אנכי וגו' (פרק כ' פסוק א').

יש לשאול: האם עלה מרע"ה בחזרה להר סיני לפני עשרת הדברות, אם לא? אם נאמר שעלה, מדוע לא הוזכר "ויעל משה אל ההר" לפני וידבר אלקים? ועוד, איך נאמר להלן וכל העם רואים את הקולות וגו' ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו וגו', והרי משה לא היה עמהם כי עלה להר כפי שנאמר לו "ועלית אתה ואהרן עמך"? ואם נאמר שאחר עשרת הדברות ירד ואז אמרו לו ישראל דבר אתה עמנו ונשמעה וגו', אם כן היה לו להרגיעם שכבר נסתיימו עשרת הדברות ואין מה לדבר עוד?

ואם נאמר כפשט הכתובים שמשה לא עלה כלל ונשאר למרגלות הר סיני ואז דיבר הקב"ה עשרת הדברות, וכן מוכח לכאורה מהפרשה הסתומה שיש בין

עם כל העם ולא תעלה?"

ועוד יש לדקדק מדוע שתי דברות ראשונות (אנכי ולא יהיה לך) באו בתורה בלי הפסק פרשה כלל, לא פתוחה ולא סתומה, ואח"כ באה פרשה סתומה לפני לא תשא, ואח"כ פרשה פתוחה לפני זכור את יום השבת, ומכאן ואילך בין כל דברה לחברתה פרשה סתומה, ואפילו בין דברות קצרות מאד כמו לא תרצח, לא תנאף וגו'?

עוד יש להתבונן שבשתי הדברות הראשונות הקב"ה כביכול מדבר בעדו: אנכי ה' אלקיך, אשר הוצאתיך, על פני, כי אנכי ה' אלקיך אל קנא, לשונאי, לאוהבי ולשומרי מצותי. ומדברה שלישית ואילך בא בלשון נסתר: לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא (ולא אמר "את שמי"), כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא (ולא אמר "כי לא אנקה את אשר ישא את שמי"), ויום השביעי שבת לה' אלקיך, כי ששת ימים עשה ה' וגו' וינח ביום השביעי, על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו, כבד את אביך וגו' על האדמה אשר ה' אלקיך נותן לך. הכל בלשון נסתר. הלא דבר הוא?

עוד יש לשים לב ששתי הדברות הראשונות באו בסגנון אחד ממש כאן ובפרשת ואתחנן מלבד שינויים קלים מאד ("וכל תמונה" - כל תמונה, "על שלשים" - ועל שלשים, אבות מלא ו' או חסר ו', "מצותי" - בפרשת ואתחנן כתיב מצותו וקרינן מצותי), ומשם ואילך באו שינויים רבים מאד, כמו זכור את יום השבת - שמור את יום השבת, כאשר צוך ה' אלקיך - ליתא בפרשת יתרו, ובהמתך - ושורך וחמורך וכל בהמתך. כי ששת ימים עשה ה' וגו' -

בפרשת ואתחנן למען ינוח עבדך ואתחנן כמוך וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים וגו' על כן צוך ה' אלהיך לעשות את יום השבת. כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך - כבד את אביך ואת אמך כאשר צוך ה' אלקיך למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך. לא תענה ברעך עד שקר - עד שוא. לא תחמוד בית רעך לא תחמוד אשת רעך - בפרשת ואתחנן ולא תחמוד אשת רעך ולא תתאוה בית רעך. "שדהו" איתא בפרשת ואתחנן ולא בפרשת יתרו. מדוע כל השינויים האלה התחילו רק מדברה רביעית ואילך?

ובגמרא ברכות (דף מ"ה ע"א): מנין שאין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא, שנאמר משה ידבר והאלהים יענו בקול, שאין תלמוד לומר בקול, ומה תלמוד לומר בקול, בקולו של משה. ופירשו התוספות שם בשם הרי"ף, שהקב"ה היה קורא ומשה היה המתרגם, אלא דמסתמא משה בכל כחו היה עונה כדי להשמיע קולו לכל העם, אבל הקב"ה לא היה צריך להרים קולו שהרי לא היה מדבר אלא למשה לבד, ואפ"ה היה מגביה קולו כדי שלא יהא קולו של משה המתרגם רם יותר מקולו של הקב"ה. עכת"ד. ולכאורה קשה, היכן מצינו שמשה היה "מתרגם" לדברי הקב"ה? אם במה שאמר לו רד העד בעם, אין כאן תרגום כלל, אלא שיורד למטה ומודיע לעם לבל יהרסו אל ה' לראות, ואין צורך ג"כ להגביה קולו, אלא אוסף את זקני העם שכל אחד יודיע לשבטו ולמשפחתו. ומה גם שמרע"ה השיב לא יוכל העם לעלות אל הר סיני וגו'. ואף שלבסוף נאמר "וירד

משה אל העם ויאמר אליהם", מכל מקום היינו אמירה רכה ולא צעק בכל כחו. ואם הכוונה על הנאמר בסוף הפרשה: דבר אתה עמנו ונשמעה וגו' ומשה נגש אל הערפל וגו', הנה לא שמענו שתרגם באותה שעה כלל, אלא מיד סמוך לזה אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם לא תעשון אתי וגו' ואלה המשפטים וגו', וכל זה הודיע משה רבינו לעם אחרי שירד מהר סיני, ולא היה שם קורא ומתרגם.

והרמב"ם (פ"ח ה"א מהל' יסודי התורה) כתב: משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה וכו' ובמה האמינו בו? במעמד הר סיני, שעניינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר, האש והקולות והלפידים, והוא נגש אל הערפל והקול מדבר אליו ואנו שומעים "משה משה לך אמור להם כך וכך" וכו'. ע"ש. הנה תפס רבינו לשון הכתוב אחרי עשרת הדברות "ומשה נגש אל הערפל", אבל לא ידענו מה זה "לך אמור להם כך וכך"? ואיפה נאמר כזה, ואיפה שמענו את הדברים האלה? והרי מ"ש כה תאמר אל בני ישראל אתם ראיתם כי מן השמים וגו' (שנכתב אחרי ומשה נגש אל הערפל) לא היה באש וקולות ולפידים, כי אם בנבואה כמו כל התורה כולה. ואם כוונת הרמב"ם על הפסוק "רד העד בעם", למה יכתוב "לך אמור להם כך וכך"? ועוד למה השתמש בבטוי "והוא נגש אל הערפל", היה לו לומר "ויקרא ה' למשה אל ראש ההר ויעל משה" דכתיב לפני עשרת הדברות?

והנה הרמב"ן בפסוק וכל העם רואים את הקולות וגו' (כ' ט"ו) דעתו שכל זה היה לפני מתן תורה, ומתחילה הזכיר כסדר כל דברי

ה' מה שצוה למשה בהגבלת ההר ואזהרת העם ועשרת (כצ"ל) הדברות, ועתה חזר והזכיר דברי העם אל משה, כי מעת שראו את הקולות ואת הלפידים נעו לאחור וכו' ויעמדו מרחוק יותר מן הגבול, ואז אמרו אליו כלם שלא ידבר עמם האלקים כלל פן ימותו וכו' ומשה חיזקם ואמר להם אל תיראו ושמעו אלי, ויעמוד העם מרחוק במעמדם כי לא רצו בכל דבריו להתקרב אל הגבול, ומשה נגש אל הערפל ולא בא בתוכו ואז דבר אלקים עשרת הדברות. עכת"ד. ולא נתבאר לפי דבריו למה באה פסקת וכל העם רואים וגו' אחרי עשרת הדברות, ואדרבא מקומה הראוי לה לפני עשרת הדברות אחרי הכתוב "וירד משה אל העם ויאמר אליהם", ואז העם פחדו ורעדו ויעמדו מרחוק ויאמרו אל משה וגו', ויאמר משה אל העם וגו' ומשה נגש אל הערפל וגו', ואח"כ וידבר אלקים? ועוד שדבריו סותרים דברי המדרש בשם ר' לוי הנ"ל שהקב"ה אמר אנכי ה' אלקיך אחרי שירד משה?

והנלע"ד ליישב כל הקושיות הנ"ל בדרך פשוטה ואמתית בס"ד, והוא שהעיקר כדברי חז"ל במדרש שהקב"ה רצה למסור את הדברים לעם ישראל שלא באמצעות משה, ועל זה אמר לו לך רד וכשירד משה מיד התחיל הקב"ה אנכי ה' אלקיך וגו' לא יהיה לך וגו' עד לאוהבי ולשומרי מצוותי, קול גדול ולא יסף, ולכן באו הדברים בלי הפסק כלל לא פתוחה ולא סתומה (וכמ"ש רש"י בפרשת ואתחנן בד"ה ולא יסף וכו' לפי שמדת בשר ודם אינו יכול לדבר כל דבריו בנשימה אחת וצריך להפסיק, ומדת

הקב"ה אינו כן, לא היה פוסק וכו'). ומכל מקום מה שאמר לו "ועלית אתה" אינו לריק ח"ו, כי העם בראותם את הקולות (לשון רבים, והם שני הדברות הראשונים אנכי ולא יהיה לך) וגו' וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק, ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה, כלומר את יתר הדברות לא נרצה לשמוע מפי הקב"ה אלא "בתרגום" ממך, ויאמר משה אל העם אל תיראו וגו', ויעמוד העם מרחוק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים. ואז התחיל לתרגם מן לא תשא את שם ה' אלהיך וגו' והלאה. והנה כתב הרמב"ם (בפ"ד ה"ג מהלכות תלמוד תורה): אין המתרגם רשאי לא לפחות ולא להוסיף ולא לשנות וכו', אבל אומר הרב למתורגמן: כך אמר לי רבי או כך אמר לי אבא מארי, וכשאומר המתורגמן הדברים לעם אומר בשם החכם וכו' כך אמר רבנא פלוני וכו'. ע"ש. והוא הדין הכא, כביכול הקב"ה אמר למשה "לא תשא את שמי לשוא כי לא אנקה את אשר ישא את שמי לשוא", ומרע"ה אמר לישראל "לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא". וכן על זו הדרך, הקב"ה אומר למשה בלשון מדבר בעדו ומרע"ה "מתרגם" הדברים לישראל בלשון נסתה. [ומה שכתב הרמב"ם בפ"א מהלכות שבועות הלכה ט"ז: בשעה שאמר לו הקב"ה למשה לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא וכו'. ע"ש. לאו דוקא, שזה נוסח שאמר משה לישראל, אלא לישנא דקרא נקט. ומ"מ דייק הרמב"ם לכתוב "למשה", כי ישראל

לא שמעו רק שתי הדברות הראשונות וכמו שכתבתי]. ופסקת וכל העם רואים את הקולות וגו' מקומה לפני הדברה השלישית "לא תשא", אלא שלא רצה הכתוב להפסיק ברצף של עשרת הדברות. והיא כעין הערת כוכב (להבדיל) שעושים בפטיט בשולי העמוד, לאמר: בין שתי הדברות הראשונות לשמונה האחרונות, העם התרגשו מאד ושלחו את משה ואמרו לו "דבר אתה עמנו ונשמעה"¹. ומכאן והלאה היה ריוח בין דיבור לדיבור. ואנחנו היינו שומעים כלשון הרמב"ם "משה! לך ואמור להם"...!, ואת הדברה עצמה לא שמענו רק כשהיא "מתורגמת" אחר כך מפי משה. [וזה פשוטו של מקרא "בעבור ישמע העם בדברי עמך" - בעשרת הדברות - "וגם בך יאמינו לעולם"]. ובזה מובן למה באו הפסקות בין הדברות האחרונות, כי בין דברה לדברה היתה הפסקה כדי שיעור שהקב"ה יאמר למשה ואח"כ משה יתרגם לישראל. [והחלוקה בין לא תחמוד בית רעך ללא תחמוד אשת רעך וגו' באה לזכר בעלמא להשלים מנין יו"ד כיון שנתחברו שתי הדברות הראשונות. וק"ל]. ולכן לפני זכור את יום השבת וגו' ישנה פרשה פתוחה כי היא הדברה הארוכה שבכלל וההפסק גדול מכלם. א"נ לפי שעד כה היו מצוות שבין אדם למקום ומכאן והלאה מצוות שבין אדם לחבירו, ומצוות שבת ממוצעת ביניהם שהיא גם בין אדם למקום (כי ששת ימים עשה ה' וגו') וגם בין אדם לחבירו (למען ינוח עבדך ואמתך כמוך וזכרת כי עבד היית וגו')

1. וכיו"ב בפרשת בהעלותך שפסוקי ויהי בנסוע הארון וגו' מקומם למעלה אחרי פסוק ונסעו הקהתים נושאי המקדש וגו', כמ"ש החזקוני שם (במדבר יו"ד סוף פסוק כ"א ופסוק ל"ה). אלא שלא רצה הכתוב להפסיק באמצע הדגלים. וסימן לבסוף נו"ן הפוכה, כלומר שייך לעיל

ככתוב בפרשת ואתחנן). ועל זה אמרו רז"ל (מכות דף כ"ד ע"א) "אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו", כי אותם שמענו בדיוק מפי הקב"ה כביכול בלשון מדבר בעדו, והשאר שמענו בתרגום מפי משה. [ואחר זמן ראיתי בספר טעמי המקרא (הוצאת אשכול התשנ"א עמוד פב) מאמר להרז"ה המדקדק בשערי תפלה (ס' שכ"ה) שהביא בתוך דבריו פסיקתא (פרשת ואתחנן) וז"ל: ולא תנאף ולא תגנוב ולא תענה, לפי שכשנאמרו מפי הגבורה נאמרו בהפסקה זה מזה לעשרה פרקים לכך נאמרו בלא ווי"ן, אבל משה אמרם ביחד כקורא בספה, לכך נאמר ולא תנאף ולא תגנוב ולא תענה. ע"כ. ומתאים לדברינו בס"ד].

ובזה מובן למה אין שינויים כלל (כמעט) בשתי הדברות הראשונות בין פרשת יתרו לואתחנן, כי הם דברים ששמעו ישר מפי הקב"ה (והשינויים הקלים בתוספת וא"ו או חסרון וא"ו אין בכך כלום לפי הפשט, וכמ"ש הרמב"ן בד"ה זכור את יום השבת. ע"ש), מה שאין כן בדברות האחרונות ששמעו מפי המתרגם, הוסיף מרע"ה בפרשת ואתחנן להרחיב בהם הביאור לשומעים, כי "זכור" שאמרתי לכם אז, פירושה לשמור את השבת (וזה כשיטת הראב"ע פה ובכמה מקומות שהכתוב ישמור הטעמים ולא המלות. וכ"כ הרשב"א (ח"א סוף סימן י"ב). והוא על דרך הפשט. ואכמ"ל). והטעם של השבת כי ששת ימים עשה ה' וגו' - יש בזה עוד טעם למען ינוח עבדך ואמתך כמוך וגו'. ומה שאמרתי לכם בפרשת יתרו למען יאריכון ימך - אין הכוונה אריכות ימים ממש בעוה"ז אלא "ולמען ייטב לך"

בעולם שכלו טוב וארוך כפירוש רז"ל (ולפי פשוטו הכוונה למען יאריכון ימך בשובה ונחת, כי כשתכבד את הוריק ילמדו בניך לכבד אותך לעת זקנתך ואז יאריכון ימך וייטב לך, וההפך בהפך כידוע). וכן על זו הדרך. והוא ע"ד "הואיל ואישתני אישתני" (מנחות דף ל' ע"א). ומובן ג"כ מדוע באה המלה "מצותי" בפרשת ואתחנן בקרי וכתוב, כתיב "מצותו" (בלשון נסתר) וקרינן "מצותי" (בלשון מדבר בעדו), כי היא הגבול המפריד בין דברות ראשונות לאחרונות, שעד כאן דיבר הקב"ה בלשון מדבר בעדו, ומכאן והלאה דיבר מרע"ה בלשון נסתר. והוא כפתור ופרח בס"ד.

ואחר זמן רב ראיתי בספר מגורת המאור (סימן קמ"ה) וז"ל: ויש אומרים כי אחר ששמעו מפי הגבורה אנכי ולא יהיה לך אמרו למשה דבר אתה עמנו ונשמעה, אע"פ שנכתב לבסוף **שלא להפסיק בין הדברות**. וראיתם כי בשתי דברות הראשונות הם בלשון דבר השם אל בני ישראל וכו' ושאר הדברות נאמרים בלשון מרע"ה שאומר לישראל לא תשא שם ה' אלקיך וכו'. עש"ב. והוא כדברינו. ושוב ראיתי במדרש שיר השירים רבה בפסוק ישקני מנשיקות פיהו (פרשה א' אות ב', ובדפוסים אחרים הוא בפ"א אות י"ג) וז"ל: רבי יהושע בן לוי ורבנין, רבי יהושע אומר ב' דברות שמעו ישראל מפי הקב"ה אנכי ולא יהיה לך, הדא הוא דכתיב ישקני מנשיקות פיהו ולא כל הנשיקות. ורבנין אמרין כל הדברות שמעו ישראל מפי הקב"ה. ר' יהושע דסיכנין בשם ר' לוי טעמון דרבנן דכתיב ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה, מה עביד ליה

ריב"ל? פליג שאין מוקדם ומאוחר בתורה. או אינו מדבר דבר אתה עמנו ונשמעה אלא אחר שנים ושלושה דברות? (פירש המת"כ ומנין לו לריב"ל שלא שמעו מפיו רק שני דיבורים, דילמא ב' או ג' או ד' יותר). רבי עזריה ור' יהודה בן סימון בשם ריב"ל תפשי שיטתיה, אמרי כתיב תורה צוה לנו משה, כל התורה כולה תרי"ג מצוות הוי, תורה בגימטריא עולה כמנין תרי"א, [תרי"א] מצוות דיבר עמנו משה, ברם אנכי ולא יהיה לך לא דבר עמנו משה אלא מפיו הקב"ה שמענום. ע"כ. ומהרז"ו שם נתקשה וכתב צ"ע איזה הכרח יש לו על דרשה זו של הגימטריא שיהפוך סידור הכתובים וכו', ותירץ שעיקר ראייתו של ריב"ל מתהלים במזמור נ' (פסוק ז') שמעה עמי ואדברה וגו' אלהים אלהיך אנכי, ובתהלים פ"א (פסוק ט') כתיב שמע עמי ואעידה בך וגו' לא יהיה בך אל זה, הרי שתי דברות אנכי ולא יהיה לך. עכת"ד. והגאון לב שומע במערכת האל"ף (אות כ"ח) נתקשה ג"כ בדברי ריב"ל דהא קי"ל בפסחים (דף ו' ע"ב) דבחד עניינא מאי דמוקדם מוקדם ומאי דמאוחר מאוחר, וניחא ליה ע"פ דברי התוס' שם דהיינו דוקא היכא דליכא דרשא וטעם וכו' והכא יש טעם לומר כן מדכתיב תורה צוה לנו כמנין תרי"א וכו'. ע"ש. ולא היו צריכים לטעמים הנ"ל אלא ממקומו הוא מוכרע, בדברות ראשונות כתיב בלשון מדבר בעדו ובאחרונות כתיב בלשון נסתר שהם דברי מרע"ה המתרגם וכו"ל. ועוד שאם "דבר אתה עמנו ונשמעה" נאמר במקומו דהיינו אחר כל עשרת הדברות, א"כ נמצא שלחנם ח"ו נאמר לו למשה

ועלית אתה ואהרן עמך. וזה מה שהכריח את ריב"ל לומר שעלה באמצע הדברות וכאמור.

ודע שהכלל הידוע "אין מוקדם ומאוחר בתורה" אין פירושו שהוא חוקה בלי טעם שאין סדר בתורה ח"ו, אלא ודאי בכל מקום שיש כן חייבים להתבונן ולדעת טעם הדבר. וראה מדברי רש"י בפרשת בהעלותך (ט' א') בד"ה בחדש הראשון: ופרשה שבראש הספר לא נאמרה עד אייה, למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה, ולמה לא פתח בזו? מפני שהוא גנותם של ישראל וכו'. וכתב מורנו הגאון ר' שאול הכהן זצ"ל בספרו קרני רמים (שם) שאע"פ שכתב רש"י שאין מוקדם ומאוחר בתורה הא גופא קשיא למה מעיקרא נסדרו הפרשיות שלא כסדרן וכו' ולזה סיים ולמה לא פתח בזו וכו'. ודחה דברי חכם אחד שרצה להגיה בפירש"י "ולפי מדרש הגדה" (במקום מלת "ולמה") לא פתח בזו וכו'. עכת"ד. ואני מצאתי בס"ד שעל הרוב כל מקום שאין מוקדם ומאוחר הסיבה היא שהכתוב רצה לסיים הענין שעוסק בו ואח"כ לחזור לענין השני. למשל בפסוק "וימת תרח בחרן" (בסוף פרשת נח) הכוונה שמכאן ואילך אינו מדבר יותר על תרח רק על אאע"ה, ואע"פ שתרח האריך ימים לאחר מכן עוד ששים שנה (כפירש"י שם) לא חששה התורה לכתוב "וימת תרח", כלומר מכאן ואילך אין לנו עסק בו. וכן להבדיל ביצחק אבינו ע"ה כתיב בפרשת וישלח (ל"ה כ"ט) ויגוע יצחק וימת ויאסף אל עמיו וגו', אע"פ שהאריך ימים לאחר מכן עד שנמכר יוסף ועד שהיה יוסף בן כ"ט (כך יוצא לפי

החשבון, כי יוסף נולד ליעקב בהיותו בן צ"א ואז יצחק היה בן קנ"א, ויצחק חי ק"ף שנים, הרי עוד כ"ט שנים עד שנפטר. וזה היה שנה לפני שיצא יוסף מבית האסורים, כנראה שהמליץ עליו בגן עדן כמ"ש חז"ל (חולין דף ז' ע"ב) גדולים צדיקים במיתתן (וכו'). מכל מקום התורה לא סיפרה עליו יותר משם ואילך (חוץ מפסוק "ויבך אותו אביו" בפרשת וישב (ל"ז ל"ה) שסובל שני פירושים), וכאילו נאמר ויגוע יצחק וגו' ומכאן ואילך נדבר על יעקב בלבד. וכן הענין פה בעשרת הדברות לא רצתה התורה להפסיק באמצע הדברים לומר שעלה משה אל ההר לפני הדברה השלישית, אלא רמזה זאת במפורש בשינוי הלשון וכאמור. ומצאתי אח"כ בפירוש הרד"ל לפרקי דר' אליעזר (פרק מ"ט אות ע"ח) שכתב בכוונת פרקי דר' אליעזר שם, דמה שכתוב במגלה וישלח ספרים אל כל מדינות המלך להיות כל איש שורר בביתו וגו', זה היה אחר כשון חמת המלך. והוסיף בסוגריים: "ואע"פ

שנכתב מקודם הוא לגמור ענין עצת ממוכן וקיומה, ועל כיוצא בזה אמרו אין מוקדם ומאוחר כמ"ש כ"פ (כמו שכתבתי כמה פעמים) בשם הגר"א ז"ל. ע"כ. והוא כדכתיבנא. ושוב מצאתי כן להראב"ע בשיטה אחרת לבראשית (נדפסה בספר "אבן עזרא" הוצאת מוסד הרב קוק עם פירוש א. וייזר) בפרשת נח (ט' כ"ט) וז"ל: והזכיר הכתוב וימת על נח, וידוע כי אברהם אבינו בן נ"ח במות נח, רק גמר דברו. ע"כ. ועוד שם (י"א ל"ב): ואמר וימת תרח בחרן, אע"פ שלא מת רק אחר צאת אברם מחרן כמו ששים שנה, להשלים עניינו כי כן דרך המקרא. ע"כ. (ומה שכתבו התוס' בברכות דף ז' ע"ב ובשבת דף י' סע"ב דפרשת בין הבתרים נאמרה שלא במקומה ואין מוקדם ומאוחר בתורה. ע"ש, עיין להראב"ע פרשת בא בד"ה ומושב בני ישראל וגו' שיטה נפלאה בזה, ואכמ"ל). וכעת ראיתי להרב אברבנאל ריש פרשת קרח שהשיג על מי שאומר שאין מוקדם ומאוחר בתורה ושלא

חדש! הרגע שרבים ציפו לו!!!

בחודשים האחרונים הופיע ויצא לאור עולם העלון הנפלא

בשם "חזקו ויאמץ לבבכם"

הכולל את השיחות הנפלאות הידועות בחן המיוחד הנסוך עליהן

של רבנו הגדול מקום עולה של תורה איש האשכולות
הגאון הגדול מורנו הרב יוסף צמח מאזוז שליט"א

כנתינתם מ"סיני" בלשונו הטהורה

העלון נערך על ידי תלמידי הרב שליט"א ומוזדפס ומופץ בעותקים רבים,
וכמו כן מופץ בארץ עותקים בדואר אלקטרוני

המעוניין לקבל את העלון בדואר אלקטרוני,
ישלח בקשה ל- 0256065@gmail.com

המעוניין לתרום ולהגדיל את תפוצת העלון, יפנה לעורך הרב"ג יוסף חיים נחום בפל' 054-8484512

לקט פניני מוסר מאוצרו של מורנו ורבנו הגאון הרב צמח מאזוז שליט"א

גבורי כח עושי דברו

שיעורו של מרן הרב עובדיה זצ"ל בישיבה שנמשך ארבע שעות, האברך שהוציא ספר נגד היתר מכירה, החקלאי החילוני שומר השמיטה, מה ענה מרן זצ"ל לאברך שחשש מהיתר? וגם: מה היו עושות בנותיו של מוה"ר אחרי עבודתם?

"הגעתי לעסקנא שהוא גאון הגאונים"

בשמיטה השניה אחרי שעלינו לארץ, בשנת תש"מ, מרן ראש הישיבה שליט"א למד עם הכיתה שלו את מה שכתב מרן הרב עובדיה בירחון "קול סיני" שהיה יוצא באותו הזמן, על ענין היתר המכירה. יש מחלוקת גדולה בין הפוסקים, על התקנה הזאת שנקראת "היתר מכירה". באותה תקנה מוכרים את השדות לגוי בשנת השמיטה, כמו שמוכרים חמץ בפסח לגוי, ואז ניצלים מאיסור עבודה בשדה בשנה השביעית. החזון איש וסיעתיה אוסרים ומרן הראשון לציון הגאון רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל מתיה, ואדרבה, הוא אומר שבזה מצילים מאיסור את אותם חקלאים שזורעים בשמיטה, שעכשיו יש להם על מה לסמוך בעבודת השדה.

למרן זצ"ל היה בכל חודש מדור של

הלכות בירחון הזה, ושם הוא הדפיס את הראיות על היתר המכירה וכל מה שנלווה. בכיתה של מרן ראש הישיבה, למדו את זה וטחנו עד אשר דק. מרן ראש הישיבה רצה לדעת גם את הצד השני, וקרא את הספרים של המחמירים שאמרו שהיתר מכירה אינו מועיל.

לאחר שלמדו את הסוגיא, שלח מרן ראש הישיבה מכתב למרן הרב עובדיה להבדיל בין החיים, וכתב לו: הרבה קושיות ראיתי שכבר תירצת, אבל נשארו לי אחת עשרה קושיות, קושיא זאת וזאת וכו'. אנחנו מבקשים מהרב אם יוכל לבוא יום אחד לישיבה לתת שיעור על זה, ולענות לנו על הקושיות הללו.

חבל שבאותו זמן לא חשבתי להקליט בוידאו את הרב. מרן הרב עובדיה הסכים לבוא, הגיע לישיבה (שעדיין היתה בבניין הישן) ועמד על רגליו במשך ארבע שעות

מבקש שיחמירו בשבילי. אם הם לא רוצים להחמיר הם לא חייבים, אבל לפחות מה שאני אוכל שיהיה לחומרא, מהיות טוב אל תקרי רע.

עתיר לפתוח עקר והוא לא פותח

מי לנו גדול ממך הרב עובדיה שמתיר

תמימות ועבר על כל השאלות עד שדחה את כולם!

ראש הישיבה התבטא עליו באותו היום בהתפעלות, ואמר: **"ידעתי תמיד שהוא גאון, אבל היום הגעתי למסקנה שהוא גאון הגאונים!"**.

מהיות טוב אל תקרי רע

לאחר שסיים שאלנו אותו שאלה: אנחנו שנמצאים בבני ברק, וברוך ה' מצויים לנו ירקות ופירות שאינם מהיתר מכירה, האם עדיף להחמיר ולקחת ירקות של גויים וכדומה, או שאין בזה שום דבר, וההיתר חזק באותה רמה? הרב ענה כפי מה שכתוב בגמ' בברכות (ל' ע"א): **"מהיות טוב אל תקרי רע"**, אם אתה יכול לעשות טוב, למה להכנס לדבר שיש בו מחלוקת?

האמת שבשמיטה שלפניה, לכתחילה הייתי קונה מחנויות של היתר המכירה. הרי אם מרן הרב עובדיה אמר שמותר והדברים שלו ברורים, בשביל מה לקנות דוקא מחנויות של המחמירים בשמיטה? (אגב, מוה"ר הגאון רבי משה לוי זצ"ל כתב על זה ספר שלם **"דבר השמיטה"** גם כן להתייחס ומרן הרב עובדיה היה משבח אותו בספרים שלו על הטעמים והנימוקים שנתן שם). אבל אחרי שמרן הרב עובדיה אמר שאם יש אפשרות להחמיר כך יעשו, התחלתי לקנות מהמקומות שמחמירים.

היום ברוך ה' זה כבר נפוץ הרבה, אין כמעט עיר שלא מוכרים בה ירקות של גויים וכדומה כדי לצאת אליבא דכולי עלמא, אז למה באמת לא לעשות ככה? ואפשר ג"כ להדריך את המשפחה בבית, אלא אם כן בבית לא רוצים להחמיר, אולי כי זה יותר יקר או מסיבות אחרות. בבית שלי אני

בשופי לפתוח מקרר בשבת, ובכל זאת הבן שלו מעיד עליו שהוא לא פתח מקרר בשבת, למרות שהוא יודע בעצמו שהוא גברא רבא, וההיתר שלו שריר וקיים. לי יש שני מקררים בבית. מקרר אחד בנוי לכתחילה בצורה שאין בו ספק, ומקרר אחר שאסור לפתוח אותו בשבת לפי דעות המחמירים. בשביל להחמיר כמחמירים במקרר הזה, קניתי שעון שבת, ואז רבע שעה המקרר פועל ולא פותחים אותו באותן דקות, ורבע שעה הוא לא פועל ואפשר לפתוח אותו. ככה מיום שישי עד מוצאי שבת.

"הרי אם מרן הרב עובדיה ועזר"ר רבי משה הלוי אפרו שצוה היתר מכירה, בשביל מה לקנות דוקא מחנויות של המחמירים? אבל אחרי שמרן הרב עובדיה אפר שאם יש אפשרות להחמיר כך יעשו, התחלתי לקנות מהמקומות שצחצחים"

להחיות את מצות השמיטה בארץ ישראל. היינו בחו"ל אלפיים שנה ולא זכינו לקיים את השמיטה, עכשיו אנחנו נמצאים בארץ ישראל, זו הזדמנות לקיים! מפני מה התאוה משה רבינו להכנס לארץ ישראל? כדי לקיים מצוות התלויות בארץ. **אנו שזכינו שאנחנו נמצאים בארץ**

אני מכיר מישהו ששאל את מרן הרב עובדיה שאלה חמורה, והרב התיר לו, אבל הרגיש על פניו של השואל שהוא אינו מתכוון להקל במה שהרב הורה לו. אמר לו הרב: "תגיד לי, למה אתה לא מתכוון להקל? אתה חושש מדין שמים בעולם הבא?". אותו אברך ענה לו שאכן כך. אמר לו הרב: "אתה יכול לענות בבית דין של מעלה שהרב אמר לך כך לעשות, ועל ידי זה אתה יוצא מהתמונה, ולא יתבעו אותך. **אם יש להם את מי לתבוע, יתבעו אותי, ואני יודע מה לענות להם!**" הוא היה אדם שכוחו וגבורתו בהלכה גדולים בצורה לא רגילה, ועם זאת בהרבה מאד דברים הוא החמיר.

ישראל, נחפש איך לברוח?! לחקלאים שיש יצר הרע גדול, צריך למצוא את הדרך שלא יכשלו באיסור חמור יותר, ולכן עושים להם היתר מכירה, אבל אנחנו יכולים לקנות לפי המחמירים!

בעבר היו הירקות והפירות של הגויים וכדו' לשנת שביעית יקר מאד, עד שהמליצו את הפסוק: "ואכלו אביוני עמך ויתרם תאכל חית השדה" (שמות כ"ג, י"א), ואכלו את אביוני עמך... אבל היום ברוך ה' יש הרבה שפע והרבה הכשרים ובכל מקום אליבא דכולי עלמא, זה תענוג לשמור על השמיטה! שנה שלמה אנחנו נעמוד בזה!

מהעונש מתגלה השכר

התורה לא כתבה לנו את שכר מצות השמיטה, אבל אפשר ללמוד אותו מהעונש. על ידי שרואים את העונש של מי שעובר על אותה מצוה אפשר לדעת עד כמה השכר - אם העונש גדול תדע שהשכר גדול.

חשוב לקיים את המצוות התלויות בארץ

מרן ראש הישיבה אמה, שלדעתו גם החזון איש, שהלימוד שלו ישר ונאמן עם הבנה נכונה, ידע את כל ההיתרים האלה של מכירת השדות לגויים, אבל הוא רצה

ומה הוא העונש? מי שלא מקיים את השמיטה עלול ח"ו לגלות ממקומו. רבותינו אומרים שעם ישראל הלכו לגלות לאחר חרבן בית ראשון שבעים שנה, בגלל שבעים שמיטות שלא קיימו. כך כתוב בפסוק: "אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה ואתם בארץ אויבכם אז תשבת הארץ והרצת את שבתותיה" (ויקרא כ"ו ל"ד). בגלל שעבדו את האדמה במשך שבעים שנות שמיטה, הקב"ה נתן להם עונש שבעים שנה בגלות, ובאותן שנים באמת שבתה הארץ. אם כזה עונש גדול של גלות יש על שלא השביתו את הארץ, זה מראה כמה שכר גדול יקבל מי ששומר שמיטה.

ככה צריכים להיות בוגרי כסא רחמים

לפני כמה שנים פרסמו על אברך אחד שהוציא ספר על היתר מכירה, והוא דחה שם את כל הראיות של היתר המכירה, עד שלא השאיר בהם שריד ופליט. הייתי מעוניין לראות את הספר. יום אחד אני יושב במשרד, והנה נכנס אלי האברך הזה עם הספר. אמרתי לו: "זה הספר שפרסמו?". אמר לי: "כן". אמרתי לו שאני מעוניין לקנות אחד ומה המחיר, ענה לי, ושלמתי. אמרתי לו לאחר מכן: "כבודו מעוניין לדבר עם האברכים בקשר למה שכתבת?", אמר לי: "בודאי". אמרתי לו שאני אדבר עם האברכים, ונראה מתי אפשר לקבוע שיעור בענין. זו דרכה של תורה, משא ומתן, זה מקשה וזה מיישב. אחרי שיצא מהמשרד, עלה למעלה לכולל בשביל להראות להם ולמכור להם

את הספר. למזלו הגדול מי שירד מהכולל באותה שעה, היה לא אחר מאשר הגאון רבי אליהו מאדאר שליט"א, שכל הלכות שמיטה והיתר מכירה מונחות אצלו בכיס. ראה אותו המחבר ואמר לו: "הרב צמח אמר לי שאבוא לדון עם אחד האברכים על זה, אפשר לשבת איתך?". אמר לו: "בשמחה רבה, בוא נשב". נכנסו לאיזו כיתה, והתחיל אותו אברך להגיד לרבי אליהו את ההוכחות שלו. הוא דוחה ור' אליהו מיישב, הוא מקשה והוא מתרץ, עד שענה רבי אליהו על כל קושיותיו וראיותיו! **אותו אברך נעמד דום, אמר לו: "סליחה, לא התכוננתי לרמה הזאת! בוא נקבע בשבוע הבא, אני אבוא יותר מוכן וגם אתה". הרב הסכים.**

בשבוע שאח"כ האברך לא שכח והגיע, אבל כמה שהכין קושיות וטענות, ר' אליהו למד הכל מתוך המקורות ומתוך שורשי הדברים עד שהיו ברורים בצורה המדויקת ביותר, וענה לו על כל שאלותיו. אותו אברך שמע את הדברים, אמר לרבי אליהו "סליחה", וברח מהמקום...

ככה צריכים להיות בוגרי כסא רחמים! ועם זאת אחרי כל ההוכחות, רבי אליהו מאדאר בעצמו אינו קונה פירות וירקות של היתר מכירה. יש אפשרות, למה לא נחמיר? ברוך ה' אנחנו נמצאים בבני ברק, יש שמיטה לחומרא בשפע, יש בהשגחות של הרב מחפוד, הרב לנדאו, בד"ץ בית יוסף ועוד, יש ברוך ה'!

לא דתי ושומר שמיטה

יהודי אחד שאינו דתי התקשר לרב מסוים, ואמר

"אנחנו אנחנו יהודים, אבל בעה לנו עשר אצבעות בכל יד? ... בעה אנחנו שונים מהגויים?"

לחור"ל. בדרך כלל הוא מוכר קילו פלפלים בשלשה שקלים פחות או יותר, וכל השנים הוא מרוויח את אותו סכום. בשנה השישית, זאת שמסתיימת בעת שיחתו עם הרב, באו אליו בקשות מכמה מדינות בעולם שרוצים את הפלפלים שלו. **בגלל זה, הקפיץ את**

לו, שאמנם הוא אינו דתי, אבל הוא חקלאי ומעוניין לשמור שמיטה, ורוצה שהרב ידריך אותו מה מותר ומה אסור. הסכים הרב בחפץ לב וקרא לו לביתו. הגיע היהודי, וקודם כל שאל אותו הרב: "אתה אומר שאתה לא אדם דתי, מה קרה שאתה רוצה לשמור שמיטה?". שמע החקלאי את השאלה והחליט לספר לרב.

תראו איך שלכל יהודי יש את הניצוץ שלו. יום אחד חשב קצת על יהדותו, ואמר לאשתו: "אנחנו אמנם יהודים, אבל במה אנחנו יהודים? יש לנו עשר אצבעות בכל יד?... במה אנחנו שונים מהגויים?". אמרה לו אשתו: "באמת אתה צודק, מה אתה רוצה להגיד בזה?". אמר לה: "חשבתי שנכון ששמירת מצוות עדיין קשה עלינו, אבל בואי וניקח תנ"ך, וכל ערב נקרא בו פרק, וכך נרגיש קצת את היהדות שלנו. התחילו בחומש בראשית, כל ערב פרק, עד שהגיעו לפרשת בהר. בפרשה מצאו שכתוב: "שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך ואספת את תבואתה, ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ" (ויקרא כ"ה, ג'-ד'). זו מצוה קשה. אבל המשיכו: "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו, וציותי את ברכתי לכם בשנה השישית ועשת את התבואה לשלוש השנים" (פסו' כ'-כ"א). אמר לאשתו: "בואי נבחן את זה, נכון את שאר המצוות אנו לא מקיימים, אבל **פה יש הרבה כסף, בשנה השישית תהיה תבואה בשביל שלוש שנים! נבחן את זה!** עכשיו אנחנו נמצאים בשנה החמישית, עוד שנתיים שמיטה ונראה מה יהיה".

בשדה שלו הוא זורע פלפלים. הסחורה שלו מעולה ומשובחת, והוא מוכר אותה

(שם פס' כ"ג). אנחנו צריכים לדעת שארץ ישראל אינה שלנו, היא של הקדוש ברוך הוא! אנחנו גרים אצל הקב"ה. אדם באופן טבעי חושב: 'הכל שלי, הרי קניתי בכסף מלא, רשום בטאבו שזה שלי, יש לי חוזה!' אדוני, הכל בלוי! תדע שהכל אינו שלך, הכל

"לעזלו הגדול מי שירד
מהכלל באותה שעה, הוא לא
אחר מאשר הגאון רבי אליהו
מאדאר שליט"א, שכל הלכות
שמיטה והיתר מכירה מונחות
אצלו בכים"

של הקדוש ברוך הוא!

בתחילת הפרשה כתוב: "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם" (פס' ב'), הקדוש ברוך הוא אומר הארץ שאני נותן לכם! היא שלי ואני נתתי לכם אותה, ולכן אני בעל הבית עליה, ואני מורה לכם שבשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ. נכון, הקב"ה נותן לנו 'בקשיש' על שאנחנו משביתים את הארץ, הוא יודע שיש לנו יצר הרע שאומר לנו לומר: "מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו", בשביל זה הקב"ה מוכן לתת לנו שפע לשלש שנים, "ועשת את התבואה לשלוש השנים". אבל עם זה, צריכים אנחנו לזכור שהארץ אינה שלנו, היא של הקב"ה והוא בעל הבית, זה יסוד היסודות.

ענין באות העברות?

למה אדם עושה עברות? הוא אומר: 'אני עושה כל מה שאני רוצה' או בלשון שלו

המחיר שלהם פי חמש! אמר להם שקילו פלפלים עולה חמשה עשר שקלים, ורצו אחריו.

אומר החקלאי לרב: "התורה אומרת ועשת את התבואה לשלוש השנים, ואני קיבלתי פי חמש ולא פי שלוש! אני רואה את דברי התורה חיים וקיימים ולא נופל מהם דבר! אני רוצה לקיים את הבטחת, ואשמח שתלמד אותי מה מותר ומה אסור".

דברי התורה חיים וקיימים ונאמנים ונחמדים לעד ולעולמי עולמים! נכון, צריכים אנחנו לדאוג לאותם שעוד לא זכו לטעום טעמה של תורה ולעזור להם שלא יכשלו באיסור שמיטה, ולכן עושים להם היתר מכירה, אבל ודאי בני התורה צריכים להיזהר ולשמוח.

טעם מצות שמיטת הקרקע

מה הסיבה שהתורה ציותה לנו את מצות השמיטה? באמת זה לא קל! החקלאים במשך שנה שלמה לא זורעים ולא נוטלים את הפירות, נותנים אותם לאוצר בית דין. חקלאי אחד בצפון אמר שהוא כבר שומר שלוש או ארבע שמיטות, וסיפר שיש לו מטע של בגנות וכארבע מאות טון בגנות חילק בשנת השמיטה. היום באמת זה לא נסיון גדול, לכל חקלאי יש עוד איזו עבודה מן הצד, אבל סוף סוף זה נסיון! יש לו ארבע מאות טון, נחשיב לו את הקילו בשלושה שקלים ונראה כמה שווה טון וכמה ארבע מאות טון. אבל הוא אומר הקב"ה שילם לי, נכון שלא הרווחתי מפה, אבל הרווחתי ממקום אחר.

אז א"כ מדוע התורה נתנה לנו את המצוה הזאת? הטעם כתוב מיד לאחר מכן בפסוק: "כי לי הארץ כי גרים ותושבים אתם עמדי"

'כל מה שבא לי'... אבל אדם ידע, באמת אין בעולם הזה 'בא לי'! אנא עבדא דקודשא בריך הוא, אני עבד של הקב"ה! נכון שאני רוצה, אבל הקדוש ברוך הוא אמר לי להזהר מלעשות זאת, עלי לשמוע בקולו!

כמו כן ציוה לנו הקב"ה על מצות הביכורים. הפרי הראשון שיוצא מהעץ, אדם כל כך רוצה לאכול אותו, נראה כל כך טעים! אבל בא ה' ומצוה

אותנו שאת הפרי הראשון ניתן לכהן, לבית המקדש. אדם עשה עיסה להכין לחם, "מראשית עריסותיכם תתנו לה" (במדבר ט"ו, כ"א) - קודם לתת לכהן. תרומות מעשרות לכהן. נולד לאדם בן בכור, חיכה הרבה זמן לילד, קודם כל זה שייך לכהן! **אם אתה רוצה אותו, עליך לפדות אותו ולשלם לכהן חמישה שקלי כסף.** הקב"ה רוצה בכל דרך להחדיר לנו בראש את האמת הזאת.

למה לאנשים קשה לתת צדקה? האדם אומר "זה הכסף שלי, עבדתי עמלתי עליו! למה שאני ייתן לעני הזה מעשרות?". כל זה נובע מחוסר הבנה, כי האדם חושב שהכל שלו. בני! תדע, זה לא שלך! הקב"ה נתן לך אלף שקל, הרשה לך לקחת מהם תשע מאות שקל, בתנאי שתעביר את המעשר למי שצריך להעביה אם היו אומרים לאדם, אם הוא מוכן לקבל מאה אלף שקל, יקח מהם תשעים ויתן מהם עשה, האם היה מסכים? בודאי! אז למה באמת הרבה אנשים חושבים פעמיים האם לתת צדקה או לא? התשובה פשוטה, **בגלל שהם אינם רואים את התמונה האמיתית!** לפי התמונה

האמיתית הכל לא שלך! כאשר אדם נותן צדקה, הקב"ה שומר על הרכוש שלו ועל הבריאות שלו, על הכל הוא שומר לו! כי מידך הכל ומשלך נתנו לך, רבוננו של עולם, הכל הוא שלך ואנחנו כביכול נותנים לך.

איך? כל מה שיש לנו זה של הקב"ה ואנחנו לוקחים מזה ונותנים לצדקה. אדם צריך להשריש ולהכניס את זה חזק בלבו ובלב בני משפחתו.

"תן רק עשרה אחוז - עשרת האחוזים האלה שוערים לך על תשעים האחוזים שנשארו לך"

מעשרות צגיל

קטן

השתדלנו בבית שלנו להעביר את המסר הזה כבר בזמן שהילדים היו קטנים. הבנות היו הולכות לשמור על הבתים של השכנים שהלכו לאיזו חתונה או ארוע אחו, והם חוזרים מאוחר בלילה, ונותנים לבנות ארבעים או שלושים שקלים. הדבר הראשון שהיו עושות הבנות עם הכסף, היו הולכות לקופה ושמים בה את המעשר. זה לא שלך! מס הכנסה לוקח 25 אחוז, אבל הקב"ה להבדיל, מסתפק במועט... תן רק עשרה אחוז, עשרת האחוזים האלה שומרים לך על תשעים האחוזים שנשארו לך. הקב"ה רוצה להשריש לנו את זה בראש: "בני! שום דבר אינו שלך!". הקב"ה נותן לנו עינים ומבקש ממנו לשמור על העינים האלה בקדושה. הקב"ה נותן לנו פה, ואומר לנו תשמרו על הפה הזה בקדושה. וכן על האוזנים, ועל כל אבר אחר בגוף. אדם צריך להבין ולהחדיר לעצמו שהכל של רבוננו של עולם.

קנקן חדש מלא ישן

התרגשות רבה עם פתיחת ישיבת "דרכי העיון" | ראש הישיבה הגאון רבי מרדכי מאזוז שליט"א מספר מה הביא לפתיחת הישיבה ומה יהיה מיוחד בה

בכל שנה נאלצים "לחתוך בבשר החי" ולוותר על בחורים מצוינים הרוצים להתעלות בדרכה של הישיבה.

כל זה הביא את מורנו הגאון רבי צמח מאזוז שליט"א לחשוב על פתרון בדמות ישיבה נוספת שתתנהל במקביל לישיבה הוותיקה, ישיבה שתנוהל בדרכה של הישיבה, וגם בקרבת מקום - בתוככי בני ברק. כך שרבני הישיבה ובראשם מרן ראש הישיבה ומורנו הרב צמח יוכלו לעקוב מקרוב אחרי הבחורים, ואף ימסרו בה שיחות ושיעורים קבועים. הסדרים יהיו מקבילים לישיבה, ואפילו המסכתות הנלמדות יהיו אותם מסכתות.

בניגוד לישיבות חדשות המתחילות את דרכם בקרואנים וכדומה, כאן לא ויתר מורנו הרב צמח על מאומה, וניתב את כל התרומות של ההילולא בשנים האחרונות עבור בניית בנין חדש ומפואר

ישיבתנו הקדושה "כסא רחמים" שהחלה לפני כששים שנה בתנוס עם חמשה תלמידים, כבר מזמן צרה מהכיל. המוני בחורים מתדפקים בכל שנה על דלתותיה, אך מה שהלב חושק המקום דוחק ועושק. תלמודי התורה של הישיבה הפזורים בכל הארץ, מנתבים עשרות תלמידים בכל שנה לישיבה, הוסף לכך את אלפי הבוגרים החפצים שבנם יקבע את מקומו בבית המדרש בו למדו, הביאה את רבני הישיבה למצב חסר אונים.

גם אחרי הסינונים הקפדניים, הישיבה מתקשה לעמוד בהיקפים שגדלים בן פורת יוסף בכל שנה עד בלי די.

בשנים האחרונות עשתה הישיבה כל טצדקי על מנת להרחיב את היכולת הישיבה על ידי פתרונות מפתיעים של בניית גשרים מיוחדים וגרנדיוזיים שעלותם גבוהה מאוד. אך עדיין

שישמש את הישיבה החדשה ברחוב הרב פרדו בבני ברק.

כך קמה לה הישיבה החדשה בשם הכל כך סמלי "דרכי העיון", ישיבה שבע"ה תסלול את דרך העיון לבחורים בני עליה.

"ברוך שחלק מחכמתו"

בראשות הישיבה, העמידו רבני הישיבה את אחד המיוחד מבין בוגרי ופארי הישיבה - הגאון רבי מרדכי מאזוז שליט"א, כי האיש מרדכי מאחוריו נסיון של שנים עשרה שנה בהעמדת תלמידים מובחרים בישיבת "כסא רחמים" עמנואל. מישיבה זו כבר יצאו תלמידי חכמים שכל רואיהם יכירו כי הם עברו את הליטוש וההכוונה המיוחדת של רבי מרדכי.

הגאון רבי מרדכי שליט"א זוכה לקרבה מיוחדת לדודו מרן ראש הישיבה שליט"א, המעריך מאוד את דרך לימודו עד שפעם כתב על אחד ממאמריו: "ברוך שחלק מחכמתו". במשך השנים עמד מרן שליט"א לימין הישיבה בעמנואל ויצא מגדרו לעודד ולתמוך בישיבה בדרכים שונות.

הגאון רבי מרדכי שליט"א, היה גם מבחירי תלמידיו של מורנו הגאון רבי משה לוי זצ"ל, אשר היה מחבבו ביותר ובכמה הזדמנויות הרבה בשבחו. בפורים האחרון לחייו, הגדיר אותו כ"מעין הטוב ביותר בשיעור", למרות שרבי מרדכי היה אז מצעירי התלמידים בשיעור. ידוע גם שמורנו הגר"מ היה לפעמים מביא לו קטעים בדברי הראשונים לעיין בהם ולראות אם הבין כהבנתו.

הבחירה ברבי מרדכי היתה גם בגלל הצורה המיוחדת שבה הוא מאהיב את הלימוד על תלמידיו. בוגרים שלמדו בישיבה בעמנואל מעידים כי ראש הישיבה דואג להשרות בישיבה כל העת אורה מיוחדת של שמחה וקורת רוח. כך למשל בחודש אדר, הוא מכריז מבצע של "חוק חיוך חובה"...

כדי להשרות אורה טובה והתרעננות, בישיבה החדשה יתקיימו התוועדויות מיוחדות במוצאי שבתות וראשי חודשים בליווי שירה וריקודים ובדיבוק חברים.

בדרך המלך

כשאנו שואלים את ראש הישיבה שליט"א, מה המוטו שעומד לנגד עיניו בהצמחת תלמידי חכמים, הוא משיב מיד "מבחינתי כל בן ישיבה הוא בן מלך! וככזה, ההתייחסות אליו כאל נסיך על כל המשתמע מכך. לכן היה חשוב לנו לבחור בקפידה צוות רבנים מבוגרי הישיבה בעלי גישה אבהית עם יחס חם ואוהב שמכיר את נפש התלמיד, שומר על כבודו, ומסביר לו פנים. רמת הלימודים תהיה גבוהה, אך לפי כח הלומד על פי דרכו ומסוגלותו. כמו כן תינתן הערכה ועידוד לתלמידים שיתמידו. לדוגמא, הישיבה תערוך מטעמה מסיבת סיום מסכת לתלמידים שיסיימו מסכתות שנלמדו מחוץ לסדרי הישיבה, וכן יינתנו על כך מענקים ומלגות מכובדות.

ראש הישיבה מציין בפנינו כי בישיבה החדשה יוכרז כל חודש מבצע חיזוק בענין מסוים, כמו תפלה בכוונה, שמירת זמנים, תענית דיבור בסדרים, ועוד.

"תורה מפוארה"

שאיפות רציניות ומבטים שמורים.
לסיום אומר ראש הישיבה שליט"א
כי הוא מרגיש כי רוח הקדושה של זקנו
הקדוש מרן האיש מצליח זצ"ל חופפת
על הישיבה. "תמיד מלווה אותו המשפט
המהדהד שאמר בשעתו לרב ניסן פינסון
זצ"ל: 'בני ותלמידיי הם החיילים שלי!
הם עוד יפיצו את התורה שקיבלו ממני,
בארץ ובחוץ לארץ'. למרות כל הקשיים,
אני תמיד רואה את עצמי כ'חייל' של
הסבא, להעמיד תלמידי חכמים שיהיו
מורי הוראות בישראל, להעביר את שיטת
העיון לדורות הבאים יחד עם יראת שמים
אמיתית כדרך שלימדונו רבותינו. בדרך
המלך נלך לקדש שם שמים!"

בחורי הישיבה החדשה יזכו גם לתנאים
גשמיים מן המשופרים שבעולם הישיבות.
לרשותם יעמוד בנין חדש ומפואר, בית
מדרש גדול ומרווח עם מאה עשרים
מקומות, 20 חדרי שינה מפוארים עם
ריהוט חדש, ספרים חדשים, מערכת מיזוג
מודרנית ומתקדמת, ארוחות עשירות
מכובדות ומגוונות.

ב"ה הישיבה החדשה זוכה להיענות
גדולה, ובחורים מובחרים מכל הארץ
הבטיחו בה את מקומם לאחר שעברו
את הבחינות הקפדניות. מנהלה המסור
והבלתי נלאה של הישיבה הרב אורי מאזוז
שליט"א מציין בפנינו כי התגבש ב"ה
גרעין של בחורים מובחרים ואיכותיים עם

"בכלי מפואר"

פולמוסים ומחלוקות שהתברר במרוצת הדורות כי אין בהכרח סתירה בין הדעות

זמן בריאת העולם

זה היום **תחלת מעשיך** (עולם העשייה). ועיין עוד בשער הכוונות (דרושי ראש השנה, דרוש א') שיישב המחלוקת בדרך אחרת.

ועל פי זה יישב מרן בספר בינה לעתים (עמ' קצ"ה) מה שהקשה הרש"ש בראש השנה (דף ח' סע"א) איך אנו מחזיקים החבל בשני ראשים - לתקופה מונים כר' יהושע ולמולדות מונים כרבי אליעזר, שאפשר לומר שתקופת ניסן של שנת התרו (שנה א') למולד בהר"ד) עלתה במחשבה בתחלת ליל רביעי, ומשם עד תקופת תשרי זה 15 שעות (כידוע שבין תקופה לחברתה שבע שעות ומחצה) ונופלת ביום רביעי בשלש שעות בבוקר. ולכן זמן ברכת החמה לרוב הפוסקים עד שעה 9 בבקר (רביעי היום), שאז היתה התקופה **למעשה** בחדש תשרי שנת ב' ליצירה. ודו"ק.

נותר לברר דבר תמוה, שלפי רבי אליעזר שהעולם נברא בתשרי, מדוע התורה מכתירה את ניסן כראש חודשים, כאילו הוא ראש השנה. בקובץ מאמרים ח"ב (עמ' פ"א) ובבית נאמן (בראשית ח, ה) עמד על כך, ולמד מדברי הרמב"ן שאכן עד יציאת מצרים תשרי היה ראש לחודשים וממנו היו נמנים החודשים, וביציאת מצרים ציוה ה' למנות את החודשים מניסן. ועדיין נשאר תשרי ראש השנה לשנים, רק לחדשים מונים מניסן. והסביר בשם אביו מרן האיש מצליח זצ"ל שניסן הוא **כעין** מלך החדשים, אבל השנה עצמה מתחילה מתשרי. וסמך יפה לדבר שאנו קוראים בר"ח ניסן פרשת הנשיאים, ומתחילים בנחשון בן עמינדב למטה יהודה, שהיה **מלך** של השבטים, ואין זה סותר שראובן היה **ראשון** שבשבטים. וכן הוא היחס שבין ניסן ותשרי.

שאלת זמן בריאת העולם נתונה במחלוקת בגמרא ראש השנה (י' ע"ב): רבי אליעזר סובר שהעולם נברא בתשרי ואילו רבי יהושע סובר שהעולם נברא בניסן. ומסקנת הגמרא: כמאן מצלינן האידנא "זה היום תחילת מעשיך" - כרבי אליעזר, שבתשרי נברא העולם.

מרן ראש הישיבה שליט"א בספר בינה לעתים (עמ' כ"ד) כותב הבהרה חשובה, שכל מחלוקתם היא על זמן בריאת אדם, שהוא עיקר הבריאה, אבל תחילת הבריאה היתה מיום כ"ה אלול לרבי אליעזר ומכ' באדר לרבי יהושע. ע"ש.

ובספרו "בית נאמן" (בראשית א, ד) מביא שיש מקרים שמונים דוקא כרבי יהושע, כמו בתקופות וברכת החמה, ואלו ואלו דברי אלהים חיים, והמה מפלאות תמים דעים.

בכל זאת, לכאורה מדובר במחלוקת במציאות שלא ניתן ליישבה, אלא שהתוס' בר"ה (דף כ"ז ע"א) מביאים בשם רבנו תם הסבר שאלו ואלו דברי אלקים חיים, הכיצד? בניסן עלה במחשבה להברא ולא נברא עד תשרי [כצ"ל ולא להיפך. עיין בבינה לעתים עמ' קצ"ה]. ובספר "קובץ מאמרים" (ח"ב עמ' פ"ב) הביא ששאל אברך אחד את האדמו"ר מליובאוויטש זצ"ל: הייפלא מה' דבר? למה התעכבה הבריאה כל כך מניסן עד תשרי? "הכימי אנוש ימין, אם שנותיך כימי גבר?" (איוב י' ה'). ענה לו האדמו"ר: **מחשבתו של הקב"ה היא עצמה בריאה**. מניסן עד תשרי נבראו העולמות העליונים, ובתשרי נברא העולם שלנו - עולם העשייה. וזהו דיוק הלשון:

קורת רוח מרובה בעולם התורה, עם פתיחתה של הישיבה החדשה "לבנימין אמר" | הישיבה עומדת בראשות הגאון רבי חננאל כהן שליט"א, וצפוי לה מקום של כבוד בכותל המזרח של עולם התורה הספרדי |

וישיבה זו היתה בעצם "משאת בנימין".

בראשות הישיבה החדשה עומד הגאון
רבי **חננאל כהן שליט"א** מחבר שו"ת "מגדל
חננאל", וכמשגיח רוחני משמש הגאון
רבי **אלעד עידאן שליט"א** (העורך הראשי
של עלון "בית נאמן"). ואתם עמם צוות
רבנים תלמידי חכמים מופלגים, ביניהם:
הגאון הצדיק רבי **ברכאל הכהן שליט"א**,
הגאון הפוסק רבי **מאיר כהן שליט"א**
(מחבר ספרים רבים והפוסק של הקהילה
הספרדית באשדוד) ועוד.

בזמן אלול החלה בתנופה הישיבה
הגדולה "לבנימין אמר" לזכרו של הגאון
הצדיק רבי בנימין כהן זצ"ל.

כזכור בעיצומה של ההילולא השנתית
של הסבא קדישא הגאון רבי רחמים חויתה
הכהן זצ"ל, נורתה יריית הפתיחה כאשר
הוכרז לראשונה על פתיחת הישיבה. ימים
לאחר ההילולא נפטר חתנא דבי נשיאה
הגאון רבי בנימין כהן זצ"ל, ואך טבעי היה
לקרוא את הישיבה על שמו "לבנימין אמר".
רבי בנימין בעצם היה האב המייסד של כל
המוסדות כאשר כידוע הם נפתחו בביתו,

הכנסת ספר תורה לישיבה החדשה

קריאה מתוך הספר החדש על ידי הגאון רבי ברכאל הכהן

בשיעור בעיון

הגר"ח כהן בשיעור לבני הישיבה

ד ר ך

לימודו של הגאון רבי חננאל שליט"א ייחודית, והוא משלב לימוד בדרך העיון הספרדי עם חריפות ישרה בדרכו של סבו מרן רבי רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל.

זה כמה שנים שהגאון רבי חננאל התבקש מגדולי ישראל לפתוח ישיבה גדולה בברכיה שתמלא חלל גדול באזור הדרום, וכעת הגיעה שעת הכושר.

בישיבה החדשה שמים דגש על יחס חם ואישי לכל תלמיד, כאשר בהנהלת הישיבה מבטיחים לא לחסוך מאומה בצד הגשמי. גם מיקום הישיבה באוירה כפרית רחוק משאון העיר, תורם רבות להתעלותם של בני העליה.

חשוב גם לציין כי הישיבה ממוקמת בבית מדרשו של מרן רבי רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל היכן שהיה קובע מקום לתפלתו וללימודו, ואין ספק שקדושת המקום תורמת להתעלותם של בני הישיבה.

מורנו הגאון **רבי צמח מאזוז** שליט"א, שלא יכול היה להסתיר את התרגשותו העצומה מהישיבה החדשה ומהשקידה הנפלאה של הבחורים. הרב נתן שיחת חיזוק שעה ארוכה, ביקר בחדרי הפנימיה, הביע התפעלות מהתנאים הנוחים, ושמח לשמוע שיש בחורים שכבר מסיימים מסכתות ונבחנים עליהם.

מנהל המוסדות רבי **משה נעמן** שליט"א, שאינו חוסך כל עמל וטורח למען רווחתם של בני הישיבה, מצייץ כי בימים אלו יורד לדפוס קובץ חידושים שבני הישיבה העלו במשך חודש אלו.

אין לנו אלא לברך שתהפוך הישיבה למגדלור של תורה שיאיר את כל אזור הדרום.

הבעת אמון עצומה הגיעה ממורנו הגאון רבי **צמח מאזוז** שליט"א ששלח קבוצת בחורים מובחרים מהישיבה בבני ברק, על מנת לבסס ולחזק את הישיבה בתחילתה, ביניהם גם נכמה מנכדיו של מרן ראש הישיבה שליט"א.

היום הראשון ללימודים א' אלול נפתח בארוע רב רושם של הכנסת ספר תורה להיכל הישיבה לע"נ רבי בנימין כהן זצ"ל. בני המושב השתתפו אף הם בשמחת התורה, וניכר היה בהם התרגשות ושמחה כפולה גם מהישיבה החדשה המוקמת במושב ומקרינה אור על כל סביבותיה.

יש להדגיש כי יחד עם הבחורים לומדים גם קבוצת אברכים מצוינים שתורמים רבות לחיזוק האווירה.

לקראת הימים הנוראים, ביקר בישיבה

קו איגוד תלמידי מרן

"הרבה שנים היה חסר לנו את הדבר הזה..."

רוצה לשמוע חדשות ועדכונים על מרן והישיבה?

פספסת את שיעורו של מרן במוצ"ש?

מסתפק מה דעת מרן בהלכה מסוימת?

הצטרף עכשיו לבוגרי הישיבה שכבר נהנים מקו העדכונים והחדשות

02-6575321

— לרישום ניתן לפנות למנהלי הקו —

הרב לוריא פריינטה – 052-7151396

הרב דניאל טקאלה – 052-7181431

סוגיות מרתקות מתוך משנתו של מרן ראש הישיבה שליט"א

חכם מה הוא – אומר!

חיי ה'חולין' של חכמינו – תורה הם ולימוד הם צריכים | לא פעם על ידי הכרת אישיותם ואורח חייהם, מתבאר ההקשר הנכון של אמרותיהם או הנהגה תמוהה מצדם

הרבה על אופיו ותכונות נפשו".

באשר הדברים פזורים במקומות שונים, ולעתים נכתבו במקור בקיצור נמרץ בהקשר הסוגיא, קיבצנום כאן לפי שמות החכמים בהתאם לסדר הדורות. הפעם נתמקד בכמה מגדולי התנאים והאמוראים, ועוד חזון למועד לקבץ על חכמים נוספים גם מרבתינו הראשונים. אנו מאמינים כי עם התרחבות הסדרה של ספרי "ארים נסי" על הש"ס, נמצא עוד גילויים רבים.

רבן גמליאל – נישא בזיווג שני

בירחון אור תורה (אדר תשע"ב סי' ע"ב), הוכיח זאת מרן מהמשנה בברכות (פרק ב' משנה ה'): "מעשה ברבן גמליאל שקרא [קריאת שמע] בלילה הראשון שנשא. אמרו לו תלמידיו...". ואם מדובר בזיווג ראשון, איך היו לו תלמידים, הרי לרווק אסור ללמד תינוקות (משנה קידושין פרק ד' משנה י"ג). ובמשנה שאחרי זה "רחץ בלילה הראשון שמתה אשתו. אמרו לו תלמידיו...", אפשר שמדובר באשתו הראשונה וכבר היו לו תלמידים. והקדים התנא עובדא דאשתו שניה לפני הראשונה, משום דאיירי בדין ק"ש, וכל המשניות שאחריה אגב גררא.

בשונה מהמצב היום שתולדותיהם של צדיקים באים לידי ביטוי רחב ומפורט על ידי ספרי התולדות, אישיותם של התנאים והאמוראים לרוב ניתנת להילמד בעקיפין ובדרך אגב.

כדי למתוח קווי אישיות על גדולי אומתנו, מלבד מה שנאמר במפורש בדברי חז"ל, דרוש ידע רחב בהם ובמשנתם, ויכולת מופלאה לקשור בין דברים, לקרב רחוקים ולמצוא את הברית התיכון וחוט השני השזור בין שלל אמרותיהם ומלמד על אישיותם.

העובר בין בתרי ספריו של מרן ראש הישיבה שליט"א, ובפרט ספריו על הש"ס, פוגש לא מעט גילויים מקוריים מאוד על תכונות התנאים והאמוראים, הנלמדים מתוך ניתוח של אמרות שלהם עצמם שיש בהן ביטוי לאישיותם. המעניינים ביותר, הם המקומות בהם מרן שופך אור על אמרות או מעשים תמוהים של אחד מהחכמים על פי תכונותיו דברי ימיו ואפילו עיסוקו.

התייחסות ישירה של מרן עצמו לענין זה, מצאנו בספרו "מגדולי ישראל" ח"א (עמ' תמ"ד): "מחידושיו של חכם, יש ללמוד

ומציין שם אגב דבר מעניין, שבשו"ת שואל ונשאל ח"ב אה"ע (סי' ט"ו) נשאל במלמד תינוקות שנישא אם מותר ללמד תינוקות בשבעת ימי החופה. וכתב שחיפש ולא מצא בפוסקים מי שדן בזה. ע"ש. ומעיר מרן שהסיבה שלא מצא מי שדן, כי מקרה כזה פשוט אינו מצוי, דקי"ל מי שאין לו אשה לא ילמד תינוקות, כמ"ש מרן ביו"ד (סי' רמ"ה), וא"כ לא משכחת לה רק במי שהתחיל ללמד בשבעת ימי המשתה וזה לא שכיח.

רבי עקיבא - אשה טובה

בגמרא שבת (כ"ה ע"ב) מובא שרבי עקיבא היה אומר: "איזהו עשיר? כל שיש לו אשה נאה במעשים". ובקונטרס "חדר הורתי" (לידידי רבי דוד חדאד שליט"א) הביא בשם מרן שליט"א שרבי עקיבא דיבר מתוך החוויה האישית שלו, שאשתו רחל היתה **נאה במעשיה**, ונתנה לו ללמוד הרבה, עד שנתעלה ונהיה גדול התנאים! ובארים נסי (דף צ' ע"א) בתחילה רצה לפרש דעת רבי עקיבא שאפשר לגרש "אפילו מצא אחרת נאה הימנה", דהיינו נאה במעשיה ובתכונותיה, וכמו שאמר ר"ע עצמו בשבת כנ"ל. והוא כפירוש הראב"ע בפסוק "אם לא תמצא חן בעיניו" (דברים כ"ד ב'), שהיא הפך תולדתו. ע"ש. ר"ל הפך טבעו ותכונת נפשו. ושוב חזר לפרש דברים כפשוטן נאה ממש, ורבי עקיבא אזיל לשיטתיה בשבת (דף ס"ד סע"ב): אם כן אתה מגנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה. ע"ש.

רבי אלעזר בן עזריה - לומד מכל אדם

בפרקי אבות (פרק ד' משנה א') מובאת אחת המימרות הבודדות של בן זומא: "איזהו חכם? הלומד מכל אדם". בשיעורו

השבועי (מוצ"ש בהר בחוקותי תשפ"א) מצא מרן שליט"א קשר מפתיע בין אימרה זו לדברי רבי אלעזר בן עזריה בהגדה של פסח: "הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא...". לפי השערתו, בן זומא כיוון באמירתו לרבי אלעזר בן עזריה שהיה נשיא ישראל, וכיון שחכם היה וידע שלכל יהודי יש חלק בתורה, לא זלזל בדרשתו, ולמרות שהיה תלמיד פשוט הוזן לפני רבותיו, למד ממנו, ולא עוד אלא שעמד ופרסם בקול גדול דברים בשם אומרם.

רבי מאיר - חריף גדול

בעירובין (י"ג ע"ב) איתא "שאין בדורו של רבי מאיר כמותו. ומפני מה לא קבעו הלכה כמותו? שלא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו, שהוא אומר על טמא טהור ומראה לו פנים, על טהור טמא ומראה לו פנים". מרן בשיעורו השבועי (מוצ"ש י"ג באייר תשפ"א) הטעים שכנראה לכך דוקא רבי מאיר הוא שעמד והזהיר: "כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו" (אבות פרק ג' משנה י'). חכם שאינו מפלפל כל כך, אם ישכח את ההלכה יחזירנה על ידי סברא ישרה, כמו שעשה עתניאל בן קנז (תמורה דף ט"ז ע"א). לעומת זאת חכם שהוא חריף ביותר כמו רבי מאיר, מראה בפלפולו כל פעם צדדים לכאן ולכאן, וכשאין הגיון אחד קשה להיזכר בהלכה. לכן דוקא הוא ראה חיוב גדול יותר לשנן תמיד את ההלכה.

רבנו הקדוש - אוהב שלום ובורח ממחלוקת

בדברים שנשא מרן שליט"א על ציונו של רבי יהודה הנשיא בציפורי, בביקורו

שם בכ"ב אב תשע"ז, ייחד את הדיבור על כך שרבנו הקדוש היה סמל השלום. ולכן תפלתו האחרונה לפני פטירתו היתה: "יהי רצון מלפניך שיהא שלום במנוחת" (כתובות ק"ד ע"א).

גילוי נפלא לכך מצא מרן בירחון "אור תורה" (אדר תשע"ב ס' ע"ב) מהעובדה שהתנא הראשון שבחר רבנו הקדוש להזכיר במשנה הוא רבי אליעזר: "...עד סוף האשמורה הראשונה, דברי רבי אליעזר". למי שאינו מודע להיסטוריה של משפחת רבנו הקדוש עם רבי אליעזר, לא ייראה הדבר כחריג, אך באותו דור איזכור כזה הפך כנראה ל"שיחת היום", שכן בין סבו של רבי - רבן גמליאל, לרבי אליעזר התלהטה מחלוקת גדולה, עד שנידו החכמים את רבי אליעזר, ולבסוף בגלל קפידתו של רבי אליעזר נפטר רבן גמליאל. אולם רבנו הקדוש משאיר את כל המחלוקת הזו מאחור ופותח דף חדש, וכדי להוכיח את הצהרת כוונותיו הוא פותח את המשנה הראשונה בחיבורו הגדול בדעת רבי אליעזר. ולכן גם סיים פרק א' בדברי רבי אליעזר בן עזריה שלקח נשיאות סבו (רבן גמליאל), והתחיל פרק שני בדברי רבי מאיר שרצה לעקור כבוד בית אביו (עיין הוריות דף י"ג ע"ב). (בדבריו בצינונו של רבנו הקדוש, הוסיף מרן שגם כשנחלקים רבי מאיר ורבי יהודה, רבנו הקדוש מביא תחילה את דעת רבי מאיר, כי "גַּם אֶהְבֶּתֶם גַּם שְׂנֵאתֶם גַּם קִנְאתֶם פָּרַ אֲבִדָה", קהלת ט, ו).

דוגמא נוספת לזהירותו של רבנו הקדוש מלעורר מדנים וכעסים מיותרים, הביא מרן באו"ת שם מהמשנה בפרק תפלת השחר (ברכות פ"ד מ"א): "תפלת הערב אין

לה קבע", והגמרא (דף כ"ז ע"ב) מפרשת שהכוונה שאינה חובה, כמאן דאמר תפלת ערבית רשות. אם כך לא מובן מדוע לא אמרה המשנה בפשטות "תפלת הערב רשות"? אלא שבדור הקודם היתה מחלוקת גדולה בענין זה - רבן גמליאל (סבו של רבנו הקדוש) סבר שתפלת ערבית חובה, ואילו רבי יהושע סבר שהיא רשות, ומבואר בברכות שם שהמחלוקת התעצמה עד שבעקבותיה כמעט הודח רבן גמליאל מנשיאותו. לכן נמנע נכדו רבנו הקדוש לכתוב בהדיא "תפלת ערבית רשות", כדי לא לפגוע בזקנו ולברוח ממחלוקת.¹

רבי חייא - אשתו ציערתו

במסכת יבמות (ס"ג סע"א) מסופר על רבי חייא שאשתו היתה מצערתו, ואף על פי כן, כאשר היה מוצא דבר טוב, היה צורר אותו בסודרו ומביא לה. אמר לו רב: והרי היא מצערת אותך, ומדוע אתה משתדל להנות אותה? השיבו: דיינו שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מן החטא. בארים נסי שם קישר יפה שעל זה כיוון רבי חייא באומרו "אין אשה אלא ליופי, אין אשה אלא לבנים" (כתובות נ"ט ע"ב).

רב - שתקן / חולה מעיים

הרמב"ם (פ"ב מהלכות דעות ה"ד) כותב שאמרו על רב שלא שח שיחה בטלה כל ימיו. באו"ת (אדר ב' התשס"ג סימן ע"ז) מעיר מרן שאמנם בספרות חז"ל שלפנינו לא נמצא מאמר זה בשום מקום, אבל רואים בכמה מקומות בתלמוד שחכמים מדקדקים אחר רב למה הוסיף ואמר משפט שלכאורה מיותר. לדוגמא, בגיטין (י"ד ע"א)

1. ועיין במדרש ויקרא רבה (לג, א) שרבנו הקדוש טרח להמחיש לתלמידיו שתמיד יש לדבר לזולת בלשון רכה.

הגמרא מספרת על איזה קנין שעשה רב, ובסיום הוסיף כמה מלים כדי להדגיש משהו, והגמרא לומדת מההוספה הלכה מסוימת. ואחר כך מקשה: הרי רב כבר אמר הלכה זו בהזדמנות אחרת, ולשם מה הדגיש זאת? ולכאורה מה הקושיא על רב, הרי הוא לא אמר זאת שוב כהלכה בפני עצמה, אלא זה נלמד מתוך דבריו? ולפי דברי הרמב"ם הנ"ל שרב לא שח שיחה בטילה מימיו, אתי שפיר (ועיין בארים נסי גיטין שם).

והדברים מתקשרים לכלל שהעלה מרן בארים נסי גיטין (י"ח ע"א) ובאסף המזכיר (ערך "רב") שלמרות שיש לנו כלל שאמורא צריך לפרש דבריו, מכל מקום רב היה יוצא מן הכלל, כדאשכחן בכמה דוכתי שמדבר בלשון סתומה ולשון חידות כמו תנא (עיין שבת דף קל"ח ע"א, ועירובין דף י"ז ע"א, וחולין דף נ"ג ע"א), ושלכן אמרו בגמ' "רב תנא הוא ופליג".

לפי דברי הרמב"ם, מאיר מרן באו"ת הנ"ל באור יקרות את המעשה התמוה מאוד שעשה רב כהנא תלמידו של רב, כמובא בברכות (ס"ב ע"א), שלפי ששמע על רב שלא שח שיחה בטילה כל ימיו, רצה לבדוק איך הוא מתנהג עם אשתו, וראה דשח ושחק וכו', והבין שאין זה סותר, כי כל כוונתו לשם שמים.

ואכן, זהירותו של רב משיחה בטלה, לא עמדה בסתירה ליחסו לבריות, כמו שהוכיח מרן בארים נסי גיטין (דף ו' ע"א) מכמה גמרות שרב היה מעורב עם הבריות ובקי במילי דעלמא.

בשבת (ק"ח ע"א) מבואר שרב היה חולה מעיים, והסביר מרן בדרשה (הובא בקונטרס "חדר הורתי") שלכן אמר בשבת (דף י"א ע"א) "כל חולי ולא חולי מעים". וכן הסביר בזה את הויכוח בין רב לשמואל בברכות (ס' ע"ב) אודות חתימת ברכת אשר יצה, שרב אמר "רופא חולים", ושמואל טען בפניו: "עשית את כל העולם חולים! אלא רופא כל בשר". ולמה באמת רב אמר כך? מפני שהיה רגיל בחולי מעיים ואצלו מתאים לברך בכל פעם שנפנה "ברוך רופא חולים".

שמואל - רופא

שמואל היה כידוע רופא מומחה (עיין בבא מציעא פ"ה ע"ב), ובקונטרס "חדר הורתי" הביא ממרן שליט"א שזו הסיבה שהתלמוד מביא ממנו כל מיני המלצות רפואיות, כמו "שינוי וסת תחילת חולי מעיים" (נדרים דף ל"ז ע"ב).

מעניין לציין מה שהביא הרה"ג ר' פזי **חדאד** שליט"א בחוברת "זה הכלל" (עמ' ע"ד) בשם מרן שליט"א, שרש"י מקור נשמתו של רב, ואילו הרמב"ם מקור נשמתו של שמואל שהלכה כמותו בדיני (ובאמת רוב הטור והשלחן ערוך חושן משפט מועתק מהרמב"ם כמעט מלה במלה). והמתיק שם הרה"ג ר' **אוהד חדאד** שליט"א לפי מה שאמרו במציעא (פ"ה ע"א) ששמואל היה רופא וכן הרמב"ם היה רופא כידוע [וכן רש"י קצין כמו רב כנ"ל].

בגמ' בבא מציעא (דף ק"ז ע"ב) מובאת מחלוקת אודות מקורן של המחלות: רב אמר תשעים ותשעה מתים מעין הרע, ורק אחד ממאה מת במיתה טבעית, ושמואל אמר הכל

שמתהפכות עליו מרעה לטובה.

רבה - עני

בספר ה' נסי ח"ב (עמ' תר"מ), כותב מרן שליט"א שבמגלה (דף ז' ע"ב) ובגיטין (דף ל"ז ע"ב) משמע שרבה היה עני. ובזה יישב יפה ההלכה שהביא המשנ"ב (ס' תע"ב סק"ח) בשם הפוסקים, דאם סומך עצמו על ברכי חבירו גם זה מקרי הסיבה **ע"י הדחק**. ע"ש. ולכאורה מבואר בפסחים (ק"ח סע"א) שאב"י אמר שכאשר היה בבית רבו (רבה), היו נשענין כל אחד על ברכי חבירו, ומשמע לכתחילה? ולפי האמור שרבה עני היה, צריך לומר שגם שם שעת הדחק היתה, כי מרוב עניותו לא היה לו כרים וכסתות לכלם (ועיין ארים נסי פסחים צ"ט ע"ב).

אגב, גם על רבי יהודה בן עלאי מבואר בנדרים (מ"ט ע"ב) שהיה עני מרוד. ועל פי זה ביאר בארים נסי פסחים (ק"ד ע"א) את דברי רבי יהודה בר אילעי המובאים שם: "אכול בצל ושב בצל", כלומר אכול מאכל זול ובמקום נוח, "ולא תאכל אווזין ותרנגולין" שהם מהמאכלים היקרים "ויהא לבך רודף עליך" (אחריו) מחמת תאוה ומחמת חוסר כל. "פחות ממאכלך וממשתך ותוסיף על דירתך", שראוי לאדם להוציא יותר על דירה מאשר על דברי מאכל.

רב יוסף - חלה ושכח תלמודו

בארים נסי יבמות (עמ' רמ"ח) מציין מרן שליט"א שדרך רב יוסף לומר "אי הכי היינו" בניחותא, בניגוד לשאר האמוראים שאומרים "אם כן" או "אי הכי" בתמיה. ומסביר זאת לפי האמור בנדרים (מ"א ע"א) שרב יוסף חלה ושכח תלמודו. ואם כן, כשהיה שומע דבר חדש המזכיר לו נשכחות, היה כאומר: אם

ברוח. ובהגדת ה' נסי" (על פסקת "ועברתי בארץ מצרים") הביא ששמואל בידיעתו הגדולה ברפואה כבר ידע את מה שנודע רק בזמננו שכמעט כל המחלות מופצות ע"י חיידקים המפוזרים באויר. ושמואל אמר זאת בשתי מלים "הכל ברוח". ובארים נסי בבבא מציעא שם כתב שאפשר שאין מחלוקת בין רב לשמואל ומר אמר חדא ומר אמר חדא - רב ראה את הסיבה העיקרית הנסתרת שהיא בעין הרע, ושמואל בתור רופא התייחס לסיבה הטבעית הקרובה.

רבי אלעזר - התהפך מזלו לטובה

ביומא (דף ע"א סע"א) מובא שרבי אלעזר אמר על הפסוק "כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך" (משלי ג, ב) - "אלו שנותיו של האדם שמתהפכות עליו מרעה לטובה". ושמעתי מידידי מעתיק השמועה ר' דוד חדאד שליט"א בשם מרן שליט"א שאפשר שרבי אלעזר אמר כן על עצמו. שכן בגמרא בתענית (כ"ה ע"א) מובא שפעם אחת אחרי שרבי אלעזר הקיז דם, לא מצא מה לאכול אלא שן של שום. נחלש ונרדם ובא ה' אליו בחלום. שאל רבי אלעזר את ה': עד מתי אצטער בעולם הזה בדוחק ובצער? אמר לו ה': וכי נוח לך שאהפוך את העולם ואברא אותו מחדש, ואז אולי יתחלף מזלך לטוב?... שאל שוב: האם השנים שנותרו לי לחיות הן יותר ממספר השנים שחייתי? ענה לו ה': השנים שחיית רבות יותר. אמר: אם כך איני רוצה להפוך את סדר העולם רק עבור אותן שנים מעטות שנותרו לי. והנה למרות זאת, בשנתו האחרונה עלה לגדולה ונעשה ראש ישיבה במקום רבי יוחנן (רבי יוחנן נפטר ד' אלפים ט"ל, והוא נפטר ד' אלפים מ'). ואפשר שעל אותה שנה אמר: שנותיו של האדם

בדרך ענוה.

עוד מוכיח שם מרן מעשרות מקורות לאורך התלמוד, שדרך רבא בכל מקום בש"ס להשתדל לבאר פירוש המכוון יותר בסגנון ובלשון בעל המאמר, וכאשר הלשון אינו מסתדר הוא מיד מעיר על כך. (וע"ע בפתיחה לה' נסי ח"א שסיפר מרן על חלום מיוחד, שחלם את רבא לאחר ש"לימד עליו זכות", ושרבא כהן היה).

מדה נוספת שרבא היה מיוחד בה היא מדת האמת. בספר "קובץ מאמרים" (ח"א עמ' ס"ה) לומד זאת מכך שבכמה מקומות בש"ס עמד רבא ודרש: "דברים שאמרתי לפניכם טעות הם ביד" (עיי' בציוני מסורת הש"ס שבת דף ס"ג סע"ב). וזו הסיבה שזכה שכמעט בכל התורה הלכה כמותו חוץ משש הלכות - יע"ל קג"ם. והסיבה פשוטה - אדם שזכה למדת מודה על האמת, אם הוא עומד בדעתו בדין מסוים ולא חזר בו, סימן שעיי' באמת וראה שכך היא ההלכה ולא ישוב מפני כל. וב"לא תשיך" (בבא מציעא דף ס"ה ע"א) כתב שכנראה ירש מדה זאת מאביו רב יוסף, כמבואר שם שבעקבות טענה שטען עליו בנו רבא, חזר בו ואמר בפשטות "הדרי בי".

אגב פרט מעניין, אב"י ורבא למדו יחד כידוע, והיה נראה לכאורה שלא היה ביניהם פער גיל, אך בהגהה בספר "כתר תורה" (ערך אב"י), העיר מרן שלפי גירסת עין יעקב בר"ה (דף י"ח ע"א) נראה שאב"י היה גדול מרבא למעלה מעשרים שנה, שהרי אב"י חי ששים שנה ורבא חי ארבעים שנה, ומצינו שרבא חי אחרי אב"י כמבואר בכתובות (דף ס"ה ע"א) ועוד. ע"ש.

כן עכשיו מובן מה ששמעתי או מה ששנית בימים קדמונים, וכעת נתברר לי הדברים. עש"ב.

רבא - מיוחד בסברתו / נצמד ללשון בעל המאמר / איש אמת / כהן

בספר דרכי העיון (מאמר א' אות י"ט) מביא מרן שליט"א את דברי מרן הגר"ע יוסף (בשו"ת יביע אומר ח"א, ירושלים תשל"ד, בדברי פתיחה אות ו') שרבא היה בקי ולו לב פתוח בסברא ישרה טפי כדאיתא בחולין דף ע"ז ע"א ובפירש"י שם, ולכך הלכה כמותו נגד אב"י. עכ"ד. ומביא לזה מרן שליט"א כמה הוכחות, כמו מברכות (דף ו' ע"ב) אמר רבא אגרא דשמעתא סברא.

ומרן שליט"א מוצא שם מקור שממנו ניתן ללמוד מניין היה לו לרב סברא ישרה - רבא מעיד על עצמו (סנהדרין ע' ע"א): חמרא וריחני פקחין (יין וריח טוב - עשאוני פקח). ובה מבאר את דברי רבא בב"ב (דף קמ"ה סע"ב): "וטוב לב משתה תמיד" זה בעל תלמוד, ופירש רשב"ם שבקי בטעמי המשנה ויש בידו כח להורות הלכה למעשה. וכנראה רמז רבא על עצמו שהיה רגיל ביין כאמור, וזהו "וטוב לב" שיש לו לב טוב וסברא ישרה - "משתה תמיד".

אלא שכנגד זה עומדת עדות רבא על עצמו (בעירובין נ"ג ע"א): ואנן כי אצבעתא בקירא לסברא [ואנו, כמו אצבע בשעוה לענין סברא, שאין האצבע נכנסת היטב בשעוה ואינה מוציאה משם דבר]. מרן לא רואה בכך סתירה ומסביר שאדרבא מפני שנשתבח בדורו בסברא ישרה אמר זאת

הרב תומר בוכריץ

מעשה חושב

תולדותיו וקורות חייו
של הרה"ג המופלא
והמכוסה רבי חויתה
שלי זצוק"ל
בתוספת חשיפת
עדויות וגילויים
מקרוביו ובני ביתו

הימים ימי הרחמים והסליחות,
יום ראשון ט"ו לחודש אלול
הרחמים התשכ"ה. מר מעתוק
חדאד הי"ו, מחלוצי היישוב בארץ
הקודש, יצא לחרוש את שדותיו
בצפון, באזור יתיה, בין הרים
וסלעים קשים.

"חלפה לה עוד שבת מנוחה",
הרהר מעתוק לעצמו, כשפתאום
מוצא הוא את עצמו מתגלגל
אחורה עם הטרקטור. אחד
הסלעים ניתק ממקומו, והכלי
הכבד החל להתהפך על רוכבו
לאחור, סיבוב ועוד סיבוב ועוד
אחד.

"אהה! הצילו!" הוא צעק, אך
רק קולו שב אליו כהד מתגלגל
בין ההרים. והנה לפניו בין שמים
לארץ, דמותו של מר זקנו רבי
חויתה ע"ה, עומד כבחיים חיותו
עטוף בגלימה - ברנוץ, וספריו
מונחים ב'גלמוזה' - בכיס הגלימה.
"באבא חויתה! עזור לי!" - קרא
מעתוק לעברו.

רבי מיקיץ שלי זצ"ל

"אל תפחד בני", ענה לו סבו בקול מרגיע. הושיט את ידו אל הטרקטור שחזר להתייצב על אחד הסלעים.

מעתוק ירד מן הטרקטור בקפיצה קלילה, עודנו מבולבל, מסוחרר ומשתאה. חברו שראה מרחוק את כל מה שקרה, החל לרוץ לכיוונו.

"ראית את סבא שלי?" שאל מעתוק. "לא ראיתי אף אחד, נס גדול היה לך", השיב לו חברו.

כיום, זכה מעתוק להגיע לגבורות ומתגורר במושב בית הגדי, ובכל הזדמנות מעלה על נס את זכר סבו הגה"צ רבי **חיותה השלי** זצ"ל.

שושלת יוחסין

בין המשפחות המיוחסות שבאי ג'רבא, מתנוססת לתפארה משפחת הגאון רבי **עמנואל השלי** זצ"ל, אשר חי בסביבות שנות התק"ל - הת"ר, ובסוף ימיו עבר להתגורר בעיר סוסה הקרובה לתונס הבירה.

אביו הוא הרב **כלפאללה השלי** זצ"ל, על אודותיו העידו בני דורו שזכה לזקנה גדושה ומופלגת קרוב לגיל מאה, ובכל זאת לא כהתה עינו ולא נס לחו, והיה הוגה בשקיקה בזוהר הקדוש בדפים מצהיבים באישון לילה לאור הלבנה.

גם על בנו הגאון רבי עמנואל לא ידועים לנו אלא פרטים מועטים: היה דרשן ומגיד מישרים מופלג, פה מפיק מרגליות, ועם כל גדולתו בתורה, נהנה רק מיגיע כפיו ולא עשה תורתו קרדום לחפור בה.

בנוסף, עמל רב השקיע רבי עמנואל בכתיבת חיבור על הש"ס - חידושים שעלו ברעיוני שרעפיו מדי עיונו בגמרא

ובמפרשים, והשאירו ברכה לזרעו אחריו. אולם ברבות הימים וצוקי הזמן ירדו לתהום נשיה, ונותרו מהם לפליטה רק כמה גרגרים - חידושי מסכת פסחים, שנדפסו בירחון 'קרן דוד' (סימן י"ב) באי ג'רבא בשנת התרע"ו.

בנו אחריו, הוא הרב **מעתוק השלי** זצ"ל, ואף הוא כאבותיו היה מתנהג בחסידות. בין כל טרדותיו המרובות לפרנסת ביתו, הקדיש מזמנו לעמוד בראש הנהלת 'חברא קדישא' - חסד של אמת עם המתים, ללא כל תמורה. ובהקשר לזה נציין בקצרה, ששנה אחת אחר פטירתו נתגלה בחלום הלילה אל אחת מכלותיו ביום ה'יארצייט', ורמז לה ששכחו להדליק את נר התמיד לעילוי נשמתו ב'קאנדיל' המיועד לכך בבית הכנסת 'רבי בצלאל הנמני'. ואכן עם שחר רץ בנו עם כד השמן אל בית הכנסת להעלות נר תמיד.

מן השמים ראו את יושר מפעליו וגודל צדקותיו של ר' מעתוק, וזיכוהו יחד עם נוות ביתו מרת **רחל** נ"ע, להביא לעולם שני מאורות גדולים ונוראים, אשר האירו את שמיה האפרוריים של ג'רבא. הבן הראשון הוא הרב הקדוש הגה"צ ר' **חיותה השלי** זצ"ל, והבן השני הוא מוה"ר הגאון הגדול רבי **מקיץ שלי** זצ"ל. זה האחרון מ"עלמא דאתגליא" - ידוע ומפורסם בתלמידיו, בספריו ובהגותו (המקי"ש ש"ס ט), אך אחיו הגדול היה מ"עלמא דאתכסיא". ובכן ננסה במאמר זה לקלף ולגלות מעט, טפח או טפחיים, מגדולתו ותפארתו.

תולדותיהם של צדיקים

רבנו נולד ביום תשעה באב התרל"ד, יום שבו לפי האגדה מעותד להיוולד מושיען

של ישראל משיח בן דוד (ירושלמי ברכות ב, ד).

בקטנותו ובימי נעוריו למד תורה אצל כמה רבנים: האחד הוא הגאון רבי **דוד הכהן גדישא** זצ"ל (המפורסם בספרו 'שירי דוד', ויותר מאוחר נתמנה לדיין ברובע הקטן), השני הוא הגאון רבי **אבא יהודה חדאד** זצ"ל (שנודע בגאונותו וביושר עיונו כעדות מרן הגאון רבי כלפון משה הכהן זצ"ל), והרב השלישי הוא הגאון רבי **רחמים חורי** (השני) זצ"ל.

כשגדל הנער, הקדישוהו למלאכת שמים, והחל להרביץ תורה בישראל וללמד תלמידים בבית הכנסת 'רבי בצלאל הנמני', שם גם שימש כחזן ושליח ציבור הקורא בתורה. בפרט נתפרסם רבנו בדרשותיו ושיעוריו המרתקים. לא פעם כשנפטר מאן דהו לבית עולמו, ונזקקו לחכם שיבוא בדחיפות להספיד, פונים היו אל רבנו שתכף נענה ברצון, עזב מלאכתו לכיוון בית המנוח כשהוא מכין את הדרשה בדרך. גם כשהיו צריכים לשכור אחד מחכמי העיר ללימוד סדר 'תיקון כרת', או סדר תענית של ערב ראש חודש, וחסר מנין, היו יודעים שהכתובת היא ביתו של רבנו, שאף פעם לא השיב פניהם ריקם.

שמעו של רבנו נפוץ באי ג'רבא ואגפיה בנועם הליכותיו ובגודל מעלותיו, ויושבי העיר 'אלחאממה' (הסמוכה לגאבס) בקשוהו שיבוא ויכהן אצלם כרב מקומי. אך מרת אמו, ברוב דאגתה התנגדה לכך, ומחשש לכבודה נשאר לדור בג'רבא והשיב בשלילה להצעה, אף שהיה הדבר מיטיב עמו רבות במצבו הכלכלי הרעוע.

לאחר זמן, מדוחק השעה, עזב רבנו את

לימוד התלמידים והחל להתעסק בכתיבת ספרי תורה, תפלין ומזוזות, ובהעתקת כתבי יד ישנים ובלויים של רבותינו הקדמונים. בנוסף שימש כסופר גיטין בבית דינו של מרן הגאון רבי סאסי מעתוק הכהן זצ"ל (מחבר שו"ת 'זרע דוד').

אגב, לאחר שנים נתמנה גם אחיו הקטן **הגאון המקי"ש** כסופר העיר, והיה אחראי על כתיבת שטרות וכתובות ושאר ענייני בית דין. ופעם אחת בעידנא דחדוותא פנה רבנו אל הראב"ד מרן הגאון רבי כלפון משה הכהן זצ"ל ואמר לו: "זהו מה שאמרו רבותינו במסכת קידושין: 'מקיש הויה ליציאה'. כלומר אחי הרב מקי"ש - הויה, עוסק בכתיבת כתובות, לי - יציאה, עיסוקי בכתיבת גיטין" (מפי מר זקני הרה"ג רבי יחזקאל מאזוז שליט"א).

כתבו לכם את השירה

בימי חייו כתב רבנו כשלושים ספרי תורה, בכתיבה תמה וישרה. תקופה מסוימת היה כותב תחת הנהלת הרב נסים חדאד ז"ל (אביו של הגאון ר' מוסה חדאד זצ"ל), שהיה סוחר מפורסם בספרי תורה מהודרים. הוא הזמין אצלו בביתו כמה סופרים מומחים שיכתבו בשכר, והוא התעסק במכירת הספרים. ביניהם היו הרה"ג ר' זכריה יונה זצ"ל והרה"ג ר' צגייר עשוש זצ"ל ועוד.

מעשה מבדח סיפר הרב מרדכי עמאר שליט"א: יום אחד טעה רבנו במלאכתו וכתב: "איש כי ימות וכן אין לו - וישחטו שער עזים". תחילת הפסוק מפרשת פינחס, וסופו מפרשת וישב. ל"מזלו" בדיוק אז עמד על גבו מנהל העבודה ר' נסים שהיה קפדן, וגער בו: "תגיד לי מה הקשר בין 'איש

רבי חויתה שלי זצ"ל

מר מעתוק חדאד

כי ימות' ל'וישחטו שעיר עזים', איך בכלל חיברת ביניהם?!". רבנו התעשת מיד ובחיוך רחב ענה: "וישחטו שעיר עזים לצורך הסעודה של האזכרה..." צחק ר' נסים ונרגע.

בצהרים היו מגישים לפני רבנו וחבריו הסופרים ארוחה קלה. יום אחד הכינה להם בעלת הבית 'זממיטה' (היא 'שתיתא' המוזכרת בגמרא ברכות) העשויה מקמח קלוי ומיני תבלין ושמן זית, דא עקא שהיתה רוויה בשמן יתר על המדה, וכשהחלו לטועמה אמרו איש אל רעהו: "רק רבי חויתה יכול לאכול מזה". רבנו טעם אף הוא, והחמיץ את פניו: "קשה לי, עזבוני!". אך מחששם שבעלת הבית תצטער מכך הפצירו בו ודחקו בו לאוכלה. ואכן לרוב חסידותו שלא לעבור על דברי חבריו, שם נפשו בכפו ואכל את ה'זממיטה' כולה. למחרת גילו חבריו שהדבר עלה לו ביוקר וגרם לו לקלקול קיבה עד שהוצרך להעדר ממלאכתו, ובכל זאת סבל רבנו הכל בדומיה כדי שלא לצער אף אחד.

בזעת אפך תאכל לחם

כאמור אחד מרבותיו של רבנו היה הגאון ר' **רחמים חורי** זצ"ל. וסיפר רבנו, שלעת זקנתו של רבו זה איוותה נפשו לחונן את עפר ארץ ישראל, ובאו לפניו תלמידיו להפרד ממנו, וביודעם את קדושתו בקשו לדעת על עתידם באחרית הימים.

ניגש אחד מהם, הגאון ר' עתוגי הכהן זצ"ל (מחבר ספר 'יקר הערך'), ואמר: "רבנו! ואנו מה תהא עלינו?". ויענה רבי רחמים ויאמר: "אתה רבי עתוגי אל תדאג, כי ההצלחה תאיר לך פנים בקרוב". וכן היה שהרויח והצלח במשאו ומתנו. וישאלהו

תלמיד אחר, הגאון ר' מעתוק חטאב זצ"ל (מחבר ספר 'אורה ושמחה'): "ואני?". ויענהו הרב: "אתה לא תצליח כאן, ובקרוב תעתיק דירתך למקום אחר". וכן היה שנתמנה לרב העיר בנגרדאן. ויגש עוד תלמיד, הגאון ר' ציון הכהן זצ"ל (מחבר ספר 'יושיע ציון') וישאל על עתידו, ויענהו רבו: "גם אתה מזל הצלחתך רק במקום אחר". וכן היה שנתמנה לרב העיר צפאקס.

לבסוף ניגש תלמידו הרביעי, הוא רבנו: "ואני, רבי! מה תהא עלי?". נאנח רבי רחמים

וינדב עלא כדודו". כלומר: מי שלא הניחו לו אבותיו (ירושא), ישפשף בעורותיו, ועל לחייו דמעותיו.

תפלת צדיק עושה רושם

תפלותיו וברכותיו של רבנו היו עושות רושם, ומתקבלות לפני אבינו שבשמים. בזמנו פורסם מפי מר יעקב חזאדא, דבדידיה הוה עובדא:

כשהיה נער צעיר, בגיל בר מצוה, חלה אנושות והגיע עד שערי מות. אביו ואמו במר יאושם פנו אל רבנו שיעתיר בעדו, להציל נפשו מרדת שחת.

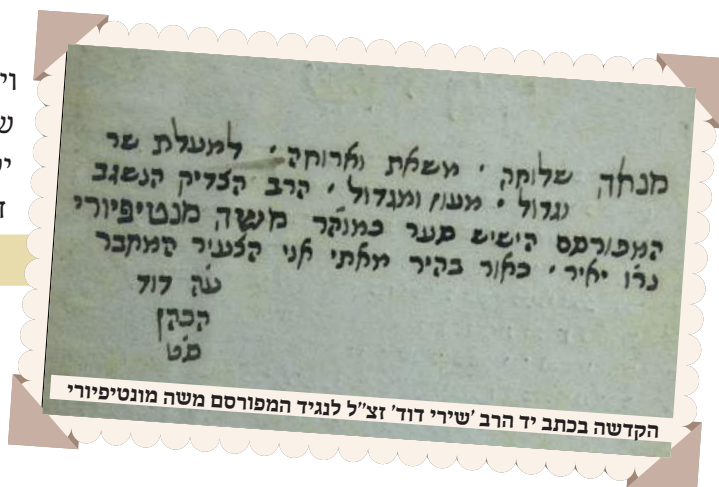
רבנו שמע את נאקתם וביקש מהם: "תביאו לי את הגמרא שלו שלומד בה לפני רבו". מיד הלכו והביאו לו, היתה זו מסכת קידושין.

נטל רבנו את הספר בידו ונכנס לחדר הנער החולה, הרכין ראשו עליו לכמה רגעים, ושוב התיישב והחזיר להם את הגמרא. "אל דאגה! בעזרת ה' יקום ויבריא", אמר רבנו. וכן היה כאשר אמה, משעה לשעה הוטב מצבו, עד שקם והבריא ממחלתו לגמרי.

רוח הקודש הופיע בבית מדרשו

לא פעם ולא פעמיים, חשו קרוביו של רבנו, שבעיניו הקדושות רואה הוא נסתרות, מלבד מה שהיה בקי בחכמת שרטוט כף היד לגלות את העתיד. ונזכיר כאן כמה מעשים שנמסרו מפי בני ביתו.

יום אחד בקשה ממנו בתו יחידתו הצנועה והצדקת מרת שבירצה נ"ע, שיסתכל בידה ויגיד לה את אשר נגזר עליה. והגם שתמיד

ו א מ ר

לו: "בזעת אפך תאכל לחם"... ואכן כך היה כדבר איש האלהים, עניות מרודה היתה מנת חלקו של רבנו, לחם צר ומים לחץ. (ממלכת כהנים סימן י"ז מפי רבנו).

השיעורים שמסר רבנו בבית הכנסת 'רבי בצלאל', היו כמעט בחנם, לשם שמים, ועיקר פרנסתו המצומצמת היתה ממלאכת ה'קראדאש' - כלי לטויית צמר. בימי שני וחמישי היה לוקח את סחורתו לשוק להרויח מעט כדי חייו. לא פעם היה נמשך לבו בתלמודו, וגם בימים אלו נותר בביתו.

לקראת יום הכפורים היה מכין פתילות ונרות נשמה ('קאנדיל') למכור לקהל (שנהגו כולם גדולים וקטנים להדליקם מערב כיפור ולהביאם לבית הכנסת, ובצאת כיפור לוקחים אותם לבתיהם), מזה היה מאזן מעט את תקציבו הכספי לקראת חגי חודש תשרי הבאים.

פעם אחת הגיע רבנו לבית המשפט לצורך איזו עדות, ולפי שחס על זמנו, הביא עמו חתיכת קלף לשפשפה ולהחליקה באבן משחזת. ראהו שוטר אחד ושאלו: "מה אתה עושה יא רבי?". ענהו רבנו בבת שחוק: "אלדי מה כללאו לו ג'דודו, יחך ג'לודו,

לא נהג לגלות שהוא 'מבין' בזה, מרוב חיבתה אצלו לא התאפק והסתכל בכף ידה, ומיד זעפו פניו.

בתו נחרדה: "מה קרה אבא?"

"אל בהלה בתי, בעזרת ה' תגדלי שלושה בנים".

"אבל למה נפלו פניך, אבא?", המשיכה לשאול.

חודש,

עבר רבנו בשוק לתומו, לפתע ניגש אליו ההוא טייעא ושאלו: "האם מכיר אתה את סויסי בן מושאני חדאד?"

"כן", השיב רבנו, "הוא גיסי".

"אם כן תמסור לו שאביו נפטר לעולמו בג' לחודש". רבנו רצה לשאול אותו מי הוא ומנין לו, אך הלה נעלם, ויבקשהו ולא נמצא.

היה עוד מאורע מפעים, מימי מלחמת העולם השנייה. בחורף התש"ג, כשהמלחמה התגלגלה והגיעה אל צפון תוניסיה, שבת אחת ירד רבנו מן העלייה ואמר לבני ביתו כנבואה: "עוד כחודש ימים עד ששה שבועות, תהיה לנו שבת אחת צרה צרורה וגדולה לכל הקהלה בג'רבא, אך אל יאוש! עד לשעת המנחה תתבטל הגזרה, ולא ימות מכל לבני ישראל אחד".

ואכן, כמה שבועות לאחר מכן, בשבת פרשת תרומה, אירע מעשה 'שבת הזהב' המפורסם, שהגיעו קלגסי הגרמנים ימ"ש ודרשו כופר חמשים ק"ג זהב באיום לפוצץ את כל הרובע היהודי על יושביו, ולאחר מאמץ גדול הצליחו לאסוף רק ארבעים ושלושה קילו, ובשעת המנחה נטלו מה שנאסף והניחום לנפשם, על דעת שיחזרו

כמה שניסה להתחמק לא עמד בהפצרותיה, עד שאמר: "בתי! ה' הטוב בעיניו יעשה, אולי ירחם ותתבטל הגזרה". ושוב הוסיף בלחישה ובעצב שעתידה להיפטר מן העולם בימי העמידה. מה שאכן היה שהלכה לעולמה כבת ארבעים וחמש בלבד.

יותר מאוחר כשעלו ארצה בתו וחתנו וילדיהם, אמרה אשת רבנו: "אני כבר זקנת, בטח לא אראה שוב את בתי יחידתי". השיב לה רבנו: "מובטחני שאת עוד תזכי לעלות לארץ ישראל ותראי את בתנו, אבל אני כמדומני שלא אזכה". וכדבריו כן היה.

ושוב מעשה, בקיץ התשי"ב נולד בן לנכד רבנו (כמוס שמו, בן בתו), כאן בארץ, ונימול בשעה טובה בזמנו ובעתו ונקרא שמו 'אליהו'. כמה ימים אחר הברית קיבל הנכד מכתב מרבנו, ולמרבת הפלא בין הדברים כתב לו: "יהי רצון שאשתך תלד בן למזל טוב, וקראת שמו אליהו".

עוד מסופר על חמיו של רבנו, המנוח מושאני חדאד ז"ל, שעלה ארצה בזקנתו, ונפטר ביום ג' כסלו, וטרם נודע הדבר לבני המשפחה בג'רבא. והנה באחד הימים באותו

'ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית השדה',
ועד היום המעשה הזה חקוק בין עיני".

וענוה גדולה מכולם

עם כל מדותיו וגדולתו ותפארת מעשיו,
לא החשיב רבנו את עצמו למאומה, לא
החזיק טובה לעצמו ואחז במדת ענוה
פנימית, וסבלנות לקבל עלבונות ובזיונות.

היתה איזו אשה שאינה בריאה בנפשה,
שעברו דברים בינה לבין אשת רבנו מרת
סלטאנה נ"ע. והנה בשבת קודש בסיום
תפלת שחרית, כשיצא רבנו מבית הכנסת
עטור בטליתו בליווי הציבור, ניגשה אותה
אשה ברוב כעסה והחלה לצעוק כנגדו,
לחרפו ולבזותו, ולא נחה דעתה עד שקרעה
חולצתו בחמתה.

קהל המלומים מיד הניסו אותה ורצו
לעשות בה שמות, אך רבנו עצר בעדם,
התאזר בסבלנות ואמר להם: "חלילה לכם
מלנגוע בה, עוונותי הטו אלה, וגזרה היא
מלפניו יתברך".

עקיצתם עקיצת עקרב

פטירתו של רבנו היתה ביום שישי כ"ו
מנחם אב התשי"ג, סמוך ונראה ליום
הולדתו השבעים ותשע.

כמה ימים קודם, ביום ראשון כ"א אב, ישב
רבנו ולמד בעליית רבי יצחק חורי, והיה
אחד מתלמידי החכמים שוחק עמו במילי
דבדיחותא באיזה ענין. לפתע אמר לו רבנו
כנבואה בפנים חתומות: "עשה כרצונך, אין
לי עוד עמכם כי אם ימים אחדים". וכן היה.

ביום חמישי כ"ה מנחם אב, לאחר תפלת
שחרית, יצא רבנו אל השוק הסמוך לקנות
כמה מצרכים, וכשחצה את הכביש פגעה

ביום

ראשון לקחת את הנותה.
וכידוע לבסוף הפר ה' עצתם ועם בוקר יום
ראשון גרשום צבאות בנות הברית.

גם הרה"ג ר' ישראל הכהן שליט"א (עורך
ירחון 'אור תורה') סיפר עדות נפלאה על
עוצם קדושת רבנו, ממעשה שראה בילדותו
בג'רבא עיר הולדתו:

"באחד מימי חול המועד פסח, לאחר
תפלת מנחה, הלכנו לברך ברכת האילנות
בחצרו של דוד בשירי ז"ל, שסביבות ביתו
היה בוסתן ענק מלא עצי פרי.

"בפתח החצר עמד כלב מאיים, וכשראה
את כולם התחיל לנבוח ולהשתולל וכמעט
שניתק מוסרי צווארו. וראה זה פלא כשעבר
רבנו, תכף נרגע וכרע רבץ כגדי קטן. כך
אירע שנית גם כשסיימנו לברך ושוב עברנו
שם. כנראה לרוב קדושתו נתיקיים בו הפסוק

מאדאר זצ"ל, שתמך דבריו בפסוק "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה את ה' אלהיו לשמור את כל דברי התורה הזאת" - תמצית חייו של רבנו המנוח.

גדולים צדיקים במיתתם

דבר פלא היה אצל רבנו, שגם לאחר פטירתו סייע ודאג לבני ביתו. וכבר הבאנו למעלה את המאורע עם הטרקטור שהתהפך. ונזכיר כאן עוד שני מקרים:

בנו של רבנו, ר' ציון ז"ל, מספר: "קניתי מזוזה מגולגלת וחתומה, קבעתי אותה כדין בברכה בפתח ביתי. לאחר כמה ימים נגלה אלי מר אבי בחלום וציווני לבדוק את המזוזה. בבוקר כשנזכרתי בחלום התפלאתי, שהרי זו מזוזה חדשה. בכל זאת, החלטתי לפתוח ולבדוק. להפתעתי אכן גיליתי שה"מזוזה" כתובה בצילום על גבי נייר."

ועוד חלום מיוחד מפי נכד רבנו (בן בתו), מר כמוס ז"ל: "מרת אמי - בת רבנו, נפטרה לבית עולמה בערב שבת קודש ד' בסיון תשי"ח, ומדוחק השעה לא הספיקו בני המשפחה להודיע לי על פטירתה. במוצאי שבת, היה זה ליל חג שבועות, השתתפתי בלימוד ה'תיקון' של החג, והנה באמצע הלילה סמוך לאמירת קדיש, נתנמנמתי מעט, וראיתי את סבי בחלום אומר לי: 'קום תגיד קדיש!'. לא התייחסתי לזה - 'חלומות שוא ידברו'. בהמשך הלילה שוב התנמנמתי סמוך לאמירת קדיש, ושוב נגלה אלי מר זקני: 'אמרת לי שתאמר קדיש, קום ואמור!'. נערת משנתי ובדיוק אמרו קדיש. עמדתי ואמרתי גם אני. חברי חשבו שאני מבולבל מהשינה, והתפלאו על מי אני אומר

בו עגלה עם סוס ונפצע קשות. רבנו נאנק דום ובעזרת אחד מעוברי אורח הגיע לביתו כשדמו שותת מסובל בייסורין.

רופא שהובהל לראות את מצבו ולטפל בו, התרשל וטען: "הוא זקן ואין מה לעשות". והנה לא עברו ימים מועטים ויד ה' נגעה בו, ואותו רופא נעקץ מעקרב ומת, וראו בזה אות ועונש על זלזולו ברבנו.

ביום שישי סמוך לשבת, נכנס נכדו מערבי לחדר רבנו, וראהו שמצביע ומסמן על כיס מכנסיו. הוא לא הבין את כוונתו, בדק ופשפש ומצא שם מטבע אחד של פרנק, ורק כשהוציאו הוריד רבנו את ידו מכיסו. כך עם כל יסוריו וסמוך לפטירתו, נזהר מאיסור מוקצה בשבת. ועל דבר זה - משמוש הכיסים בערב שבת - אמרו רבותינו (שבת דף י"ב ע"א) שהוא "הלכתא רבתי לשבתא".

לאחר מכן כשיצאה נשמתו הטהורה של רבנו, אירע דבר פלא, מנורת נפט שהיתה תלויה בחדר נפלה ארצה הפוכה, ובכל זאת המשיכה לדלוך כך עד צאת השבת. כל הנכנס לחדר התפלל על המראה הזה, איך המנורה ממשיכה לדלוך כשהיא הפוכה על פניה.

עם צאת השבת, נערכה הלווייתו בנוכחות עם רב ואישי ציבור. אף שארוננו הטהור יצא בשעה מאוחרת בלילה, התאספו רבים לחלוק לו את כבודו האחרון. ביניהם היה אחד משועי העיר הגביר הנכבד מר כמוס קאבלה ז"ל, הידוע בעסקיו ובעושרו הגדול, ובכל זאת נפנה מכל עיסוקיו והתעכב בביתו במוצאי שבת עד שעה מאוחרת, בכדי לחלוק כבוד לתורה וללוות את רבנו בדרכו האחרונה.

בין הספדנים היה הגאון רבי **מסיעד**

קדיש. אמרתי להם שכך ציווני זקני בחלום.
"רק במוצאי החג הגיעה אלי הידיעה על
פטירת אמי (בדמי ימיה, כמסופר למעלה),
ואז הבנו את פשר החלום."

ונסיים בעוד מעשה מופלא שסיפר אחד
מנכדי רבנו, מר מערבי הי"ו. שבת אחת
הוא נכנס להתפלל מנחה בבית הכנסת
של האדמו"ר באבא סאלי - רבי ישראל
אבוחצירה זצ"ל (כשהיה מתגורר באשקלון),
והנה אך דרכו רגליו על מפתן בית הכנסת,
שמח הבבא סאלי לקראתו ואמר לו: "אני
רואה נשמה קדושה נכנסת אתך לבית
הכנסת, יש לך במשפחה איזה צדיק?". ואז
סיפר לו על סבו - רבנו.

מלאכת חר"ש וחושב

בשנה הראשונה לפטירת רבנו, מסר בנו
ר' ציון את תכריך כתבי אביו להרב רפאל
הכהן זצ"ל, שילמד בהם למנוחתו. יום אחד
בא אליו בנו רבי ישראל ושאל אותו: "אבא!
האם יש אצלך כתביו של רבי חויתה שלי?".
"כן", השיב לו, "למה אתה שואל?".

"כי אמש בא אלי ר' חויתה בחלום" - ענה
ר' ישראל, "ואמר לי: תגיד לאביך שיחזיר
לי את כתיבותיי". לבסוף אכן התברר
שבאותו שבוע היתה אזכרתו של רבנו,
ובקשו הרבנים המשתתפים באזכרה ללמוד
בכתביו ולא מצאו אותם.

גם בן רבנו, ר' ציון, מציין שאביו נגלה אליו
בחלום פעמיים והפציר בו לטרוח בהדפסת
חיבורו. ואכן, לאחר כשלושים שנה מפטירת
רבנו (סיון התשמ"ג), נדפס ספרו 'מעשה
חושב' בעריכתו של רבי ישראל הנ"ל (עורך
הירחון המפורסם 'אור תורה'), וקיים בזה
את צוואתו של רבנו.

בפתח הספר מציין הרב העורך, כי הכתבים
הוגהו ונעתקו על ידי רבנו כמה פעמים, תוך
כדי שינויים ושכלולים בסגנון ובתוכן, דבר
המלמדנו את התייחסותו המיוחדת לכתביו
- פרי טיפוחיו מעשי ידיו.

בהקדמתו כותב רבנו בענוה: "ראו קראתי
בשם **מעשה חשב**, ראשי תיבות: **עבד ה'**
חויתה שלי בן מעתוק שלי. והוא מעשה
חושב דברים שבלב אשר חשבתי בעת
הפנאי, ובעת אשר אני עוסק בדרושים, איזה
רמזים אשר חנני ה' אלהים לי לבריה קלה
ושפלה..."

ספרו מלא וגדוש בחידושים על סדר
פרשיות התורה, מתוק לחך ומרפא לעצם.
וכלשונו של מרן גאון עוזנו הרב עובדיה
יוסף זצ"ל בדברי הסכמתו לספר: "חכו
ממתקים וכולו מחמדים, תהלתו בקהל
חסידים, דורש טוב לעמו, זית רענן המשובח
בשמו, במעשיו ובמקומו, אור נערב, עצום
ורב, כבוד שם תפארת הרה"ג רבי חויתה
שלי זצ"ל".

נזכיר כאן חידוש אחד כקינוח בפרפרת
נאה של רבנו:

בפרשת משפטים בפסוק "ויחזו את
האלהים ויאכלו וישתו", מפרש רבנו על פי
מה שכתבו המקובלים שראוי לאדם לכוין
באכילתו שם "האלהים" שהוא בגימטריא
"מאכל", ועל ידי זה נברא מלאך קדוש
באכילתו. וזהו רמז הפסוק "ויחזו את
האלהים" - דהיינו שמכוונים בשם זה, ואז
"ויאכלו וישתו". ונאים הדברים למי שאמרם,
קדוש יאמר לו.

הגאון רבי רפאל מאזוז שליט"א | מרבני הישיבה

דברים שיש בהם שיעור

עד השעות המאוחרות, וכך היה להם זמן לשמח את החתן והכלה בשירים ובחרוזים. אבל במציאות זמננו בפ"י ירבו שמחות בישראל, למי יש זמן להשאר עד שעות מאוחרות כ"כ, ואעפ"כ הנה הדבר חוזר אצל חלק מהאשכנזים עד שהוצרכו באיזה חסידויות לעשות תקנות שאין להזמין גראמן יותר מסכום כו"כ.

אפשר להביא עוד דוגמאות, אך ניגש לענייננו.

חושבני שגם אנו יכולים, ורצוי הדבר שנחדש מה שהיה בשנים עברו, כמובן עם התאמה למצב ולזמן. במה דברים אמורים? בתנוס ובג'רבא היה נהוג שיעור "ארבע אמות הלכה", דהיינו שיעור בגמרא בעיון בלי קצב והספק מסוים, רק לעיין ולהעמיק ולדקדק בסוגיא. אחת היא להם אם יסיימו את המסכת בשנה או שלוש (מה היה נהוג בשאר ארצות איני יודע, רק זה מצאתי בהקדמת בנו של הרב פלא יועץ לספר חסד לאלפים, שם הוא מזכיר את כל ספרי אביו ע"ה, וכך הוא כותב: **ועוד בידי ספר חודש האביב שיטה מפוארה ונחמדת וכו' על מסכת שבת וכו' ממה שלמד המסכתא הזאת בעיר מולדתו שאראי דמ"ב יע"א** בחברת כל חכמי העיר כנהוג שם ללמוד

טבעו של עולם שהחדש מתיישן והישן מתחדש - מה שהיום אופנתי הופך מחר להיות מיושן, ומה שהיום מיושן הופך מחר להיות מתקדם ואופנתי וכו' וכו'. כך אני זוכר לדוגמא בילדותי הייתי רואה רק זקנים עם מנג'טים (קיפול) בשולי המכנסיים, עברו כמה שנים וזה הפך להיות "הכי מודרני", והמהדרין מיהרו לתקן את בגדיהם ולהוסיף להם מנג'טים. עברו עוד כמה שנים ויצאו המנג'טים מהאופנה. וכן על זה הדרך בכל מיני דברים שונים ומשונים.

בעבר היתה נטיה לזרוק את הישן ולקחת חדש "וישן מפני חדש הוציאו". בשנים האחרונות יש התעוררות לחפש ולחזור אל הישן ולשלב אותו עם החדש. בחודש אב תשע"ט התפללתי בביה"כ עדס בירושלים, ושמחתי לשמוע חזן צעיר מבטא מעט צד"י ומעט קו"ף. התפלאתי מנין צצו להם האותיות הללו ובפרט הצד"י שרבים לוחמים לה. שאלתי לחברים ואמרו לי שיש היום אופנה לבטא קצת צד"י וקו"ף. זה מוסיף כנראה קצת אותנטיות לחזנות...

בין הדברים שחוזרים ונעורים הוא ה"גראמן". בחו"ל כנראה עד שהיתה חתונה היו מתאספים ובאים כל היהודים תושבי העיירה, וחוגגים במשך שעות רבות

בכל יום תמיד ד' אמות של הלכה וכו'.

הנה כי כן מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. בכל מקום שיש כמה בוגרים, יארגנו פעם בשבוע-שבועיים או כפי הזמן שיראה להם שיעור בגמרא, שבו יושבים יחד ומעיינים ומדקדקים בגמרא וברש"י כאשר היתה באמנה אתנו כשישבנו בישיבה. לא לפי הספק כפי שרגילים בכולל או לפי הדף היומי, אלא שיעור מעל הזמן ומעל ההספק רק לעיין ולהתבונן ולדקדק ולהקשות ולתרץ.

יש סיפור ידוע על כמה חכמים שהיו יושבים ולומדים. הסוגיא היתה כנראה פשוטה, וכך היו קוראים וקוראים עד שנענו ואמרו וכי אין כאן לאף אחד איזו קושיא?! נענה אחד ואמר יש לי כאן איזו קושיא קלה כמות שהיא. אמרו לו אמור.

הציג את הקושיא. נענו לו השומעים ומדוע אתה אומר שאין זו קושיא והלא באמת היא קושיא גדולה! אין זו קושיא הוא אמר מפני וכו' וכו'. דחו חבריו את תירוצו, והוא דחה את דחייתם, וכך ישבו והתפלפלו עד סוף הלימוד...

עצה טובה, להתחיל כל שיעור בקטע חדש, כך שגם מי שלא השתתף בשיעור הקודם יוכל להצטרף ללימוד ולשאת ולתת. רצוי כמובן להכין את השיעור לפני (עיין בברית כהונה אות ל' אות י"ד), אפשר למנות לראש החבורה את המבוגר שבקבוצה (או לפי תור וכדו') שינהל את הלימוד. ואם רוצים, "מותר" גם להביא כיבוד, ובכך חזקו ונתחזקה!

כוס תנחומים

לידידנו בוגר הישיבה
מרביץ תורה, דייק וגרים
הרב **אלעד עשוש** שליט"א

על הילקח בחטף
הבן יקיר יניק וחכים

ישראל מאיר עשוש ז"ל

תנחומינו גם לסבא היקר
הגאון רבי **דוד קרעי** שליט"א
רב מושב זמרת

בעל הנחמות והרופא לשבורי לב
ירפא את שבר לבב בני המשפחה
החשובה ולא תוסיפו לדאבה עוד.

רבני הישיבה ובוגריה

כוס תנחומים

להגאון הנפלא
חריף ובקי
מחשובי בוגרי הישיבה

רבי **רמי מנחם חדאד** שליט"א
בהילקח ממנו רעייתו ע"ה

ינחם אתכם ה' בנחמה שלמה
עם שאר אבלי ציון וירושלים,
ולא תוסיפו לדאבה עוד. מדותיה
התרומיות ומעשיה המבורכים
ילוו אתכם לנצח, ומלמעלה תהיה
מליצת יושר בעדכם ובעד כל בית
ישראל. אמן.

החותמים בכאב ובצער
רבני הישיבה ובוגריה

הפיוט נספר לעגלים

**פיוט טהור שהושר במסיבת פורים בישיבתנו,
גרם לשרשרת מופלאה של קירוב רחוקים
שסגרה מעגל לאחר שנים רבות**

משמים רוצים שאבוא אליכם הערב, ונגנן עד השעות הקטנות של הלילה". שמח יוסי על ההסכמה וההשגחה הפרטית, מאחר שלא היה אחר שהסכים לבקשה הזו חוץ מז'אק הכנר היקר.

הגיע הערב, הוכנו השולחנות, הגיעו הבחורים והרבנים, וכמובן, הכנר המהולל והמיוחד. תוך כדי הפיוטים הנעימים, הגיעו לפיוט: "זהו אלי וגואלי". פיוט ידוע המבטא את קרבת האדם אל אלוהיו, וחיברו הפייטן ר' יעקב מזרחי הי"ו. פיוט זה מולחן על מנגינה ערבית ישנה, ובעקבות זאת ידע הכנר לנגן את הניגון כשאר הניגונים שניגן באותו הערב. התחיל הבחור יוסי לשיר את השיר, ויעקב מנגן ומלהטט בכנורו.

ויהי כנגן המנגן, באמצע השיר מבחין יוסי בזוית עינו כי עיניו של הכנר דומעות וכולו מתרגש. התפלא הבחור על המראה, ורשם לו בזכרונו לדבר עם ז'אק אח"כ על פשר ההתרגשות שניבטה מעיניו.

בסיום האירוע, פנה יוסי אל ז'אק: "ראיתי שהתרגשת כל כך מהשיר, מה קרה?". אמר

יעקב אוחיון המכונה בפי כל "ז'אק", עבד בזמנו הפנוי כספר בתל אביב לפני כארבעים שנה. עיקר עיסוקו היה כנגן כינור בתזמורת של רשות השידור. מומחיותו הרבה במוזיקה הערבית ודומיה, הקנתה לו שם של נגן מעולה, והיה מופיע לפרנסתו ג"כ בערבי שירה למיניהם. הוא לא היה דתי, אבל היה לו חבר בחור ישיבה ירא שמים שהיה אתו בקשר, ובשיחותיו עמו היה מנסה לקרבו ליהדות.

באחד הימים מצלצל הטלפון בביתו של ז'אק מתל אביב, ועל הקו אותו בחור ישיבה מבני ברק. "שלום ז'אק, מדבר יוסי חדאד משיבת פורים בשיבה, תוכל לבוא לנגן ולהנעים לנו את הערב? נכון שנזכרתי קצת מאוחר, אבל אולי יש עדיין סיכוי?". "בודאי בשמחה!" - אמר ז'אק באדיבות מרוקאית אופיינית - "אם אתה מזמין אני לא אבוא! בדיוק הערב הייתי אמור להופיע בחתונה, ואבי הכלה אושפז לצערנו בבית החולים והתבטלה החתונה, כנראה

לו ז'אק: "שירים כל כך יפים יש לכם, כל כך מרגשים! איפה אני יכול למצוא רגש כזה ואהבה כזו לבורא?? אבקש ממך, תכיר לי יותר את האל והגואל הצור והמושיע!! אני הרי רואה כל ערב את השמחה במקומות אחרים, ושמחה כזו של קדושה לא ראיתי מימי!!".

מאז, ז'אק שמר על קשר טוב עם ר' יוסי חדאד שהפך לאברך ותלמיד חכם מן המניין, **הלא הוא הגאון רבי יוסף חדאד זצ"ל רב מושב גבעולים שבנגב (שנפטר לפני כשנתיים)**. לאט לאט משך אותו בחבלי אהבה והחזירו למוטב, עד שהלך ללמוד בישיבת "ברכי יוסף" והפך להיות יהודי ירא שמים בתכלית.

עברו כמה שנים, ור' יעקב מיודענו - ז'אק לשעבר - התקבל להיות מרצה בארגון "ערכים". אדם שהכיר את היהדות בצורה כל כך מיוחדת, ולמד את דרכי התורה בדרך פשוטה ואמיתית, יכול הוא ג"כ בעצמו להחזיר אחרים אל כור מחצבתם.

באחת השבתות שבה עשה ארגון ערכים סמינר לחילוניים, התארח במלון ג"כ יהודי יקר עדיין לא דתי הנקרא בשם דניאל דאנש העובד במקצועו כחשמלאי. הלה ביקש לשמוע וללמוד את דרך ה', אולי יחדשו לו דבר או שנים. אחד הרבנים שהרצה באותה שבת, היה הרב יעקב אוחיון הנזכר. היהודי החשמלאי שמע את ההרצאות שהוכיחו את מציאות הבורא ותורתו, והשתכנע. לאט לאט עזב את עברו, עד שחזר בתשובה לגמרי.

ללאחר עשרות שנים, באחד מן הימים,

פגשתי אני כותב השורות בר' דניאל, והלה סיפר לי את סיפור החזרה בתשובה שלו, ואת חלקו של הרב יעקב אוחיון בסמינה. שם משפחתו "דאנש" צלצל לי כשם מוכר. "תגיד" שאלתי אותו, "יש לך אולי בנים בשם הרב יואל והרב אלחי?". אמר לי: "כן! מהיכן אתה מכיר אותם?" "מהישיבה" - עניתי לו - "הם למדו אתי בכסא רחמים!".

ואז קלטתי את גודל הסיפור העומד מולי:

לפני נמצא אדם ששלח את ילדיו ללמוד בישיבה, שאחד מהרבנים שהחזירו אותו בתשובה, הוא עצמו חזר בתשובה בזכות אותה ישיבה, בהפרש של שנים רבות לאחר.

לחלקו הראשון של הסיפור התוודעתי, בעקבות זאת שבכולל בו אני לומד כיום, כולל "אורחות משה" שע"י מוסדות "חכמת רחמים" במושב ברכיה, לומדים שני אברכים יראי שמים ובני עליה. האחד מתגורר באשדוד והשני בנתיבות, הראשון הוא בנו של הרב יוסף חדאד זצ"ל, והשני הוא בנו של הרב יעקב אוחיון שליט"א המרצה והכנר המוכשר. ומי עומד בראש מוסדות "חכמת רחמים"? כמובן, אחד מחשובי בוגרי הישיבה המדוברת "כסא רחמים", הלא הוא הגאון הרב חננאל כהן שליט"א.

זהו כוחו של ניגון קדוש וזיכוי הרבים. אין אדם יודע להיכן תגיע הזכות שהוא זוכה כאשר הוא מדבר אל לבו של האחר לשוב אל ה' וירחמהו.

צחוקו של רבי עקיבא

הוא תמיד צחק, על הכל צחק - גם מול הטרגדיות הקשות ביותר, ולא חסרו לו כאלה | סוד הצחוק שליווה את חייו של התנא הגדול רבי עקיבא, ואיך גם אנו יכולים להידבק מהצחוק הזה | מתוך הספר "אוצרותינו" מועדים, הנמצא בשלבי עריכה

חייו במבט אופטימי וחיוני יוצא מגדר הרגיל.

סיבות רבות לאופטימיות כידוע לא היו לו. בהיותו בן ארבעים שנה, גיל שבו רוב האנשים מקבעים את חייהם ומתקשים לצאת לדרך חדשה - רבי עקיבא מתחיל ללמוד תורה עם ילדים קטנים אצל מלמד תינוקות בתקוה גדולה שלבו האטום יפתח.

בעקבות כך שחמיו כלבא שבוע הדיר את בתו מנכסיו, חיו רבי עקיבא ורחל אשתו בעניות גדולה, עד שהגמרא בנדרים (נ' ע"א) מספרת שבימות החורף הקרים, לא מצאו מקום לדוה, ובלית ברירה ישנים היו במתבן ביחד עם הבקר. והיה רבי עקיבא מלקט את התבן משערה של רחל אשתו. בתוך המצב השפל הזה, רבי עקיבא מגרש את עגן הקדרות מלבו וחולם על עתיד ורוד, וכך אומר לה לרעייתו: "לו היה בידך, הייתי נותן לך ירושלים של זהב!". שלח אליהם הקב"ה

הרבה הרבה לפני שהרחוב המרכזי שבה קרוי היה על שמו, בני ברק היתה כידוע עירו של רבי עקיבא (סנהדרין ל"ב ע"ב). באותו ליל סדר עליו מספרת ההגדה, בני ברק לבשה חג - שני רבותיו של רב העיר רבי עקיבא הגיעו במחווה מיוחדת להתארח אצל תלמידם. סביר להניח שבני העיר המה ראו כן תמיהו מה ראו לעקור מביתם - רבי אליעזר מלוד ורבי יהושע מפקיעין (סנהדרין דף ל"ב ע"ב) - וללכת להסב אצל רבי עקיבא תלמידם, הלא אין דרך הרב לבוא אצל תלמידו? התמיהה התעצמה בפרט על רבי אליעזר שאומר "משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל" (סוכה כ"ז ע"ב)?

הסבר נפלא שמיישב את מעשיהם התמוה מעניק לעמו הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל בהגדת "הגיד לעמו" ח"א (בתוספת נופך):

בקורות חייו המורכבים של רבי עקיבא, בולט קו אחיד ומיוחד - לא משנה מה יקרה לו, רבי עקיבא תמיד מסתכל על מהמורות

יהודי טוב, בשאלה: ואתם, מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: הללו רומיים שמשתחווים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים יושבין בטח והשקט, ואנו - בית הדום רגלי אלוקינו שרוף באש, ולא נבכה? אמר להן: לכך אני מצחק; ומה לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה.

ממשיכה הגמרא ומביאה מעשה קיצוני יותר: פעם אחת עלה רבי עקיבא עם חבריו התנאים לירושלים. כיון שהגיעו להר הצופים, קרעו בגדיהם. כיון שהגיעו להר הבית, ראו מחזה מזעזע - שועל יוצא מבית קדשי הקדשים. התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק. ושוב אותו דו-שיח, אמרו לו: מפני מה אתה מצחק? אמר להם: מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: מקום שכתוב בו: "וזהר הקרב יומת" ועכשיו שועלים הלכו בו, ולא נבכה? אמר להן: לכך אני מצחק. באוריה כתיב: "לכן בגללכם ציון שדה תחרש" בזכריה כתיב: "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם". עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה - הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה - בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. בלשון הזה אמרו לו: עקיבא, ניחמתנו! עקיבא, ניחמתנו!"

מעשה נוסף כיוצא בו אנו מוצאים במסכת סנהדרין (ק"א ע"א): כשחלה רבי אליעזר, נכנסו תלמידיו לבקרו ולהיפרד ממנו. משראו שרם סובל כל כך, החלו לבכות. ורבי עקיבא, איך לא, צוחק. אמרו לו: "אפשר ספר תורה שריו בצער ולא נבכה?!" אמר להם: 'לכך אני משחק! כל זמן שאני רואה רבי, שאין יינו מחמיץ ואין פשתנו לוקה ואין שמנו מבאיש ואין דובשנו מדביש - אמרתי שמא חס ושלום קיבל רבי עולמו, ועכשיו שאני רואה

את אליהו הנביא, ונדמה להם כאיש עני. עמד על הפתח וביקש מהם מעט תבן בעבור אשתו היולדת שאין לה במה לשכב. רבי עקיבא מנצל זאת לעודד את אשתו להביט על "חצי הכוס המלאה", ואומר לה: "ראי אדם זה, שאפילו תבן אין לו..."

עם התקוה הזו הוא מצליח להגיע רחוק. בתוך עשרים וארבע שנים, כבר העמיד עשרים וארבעה אלף תלמידים! אולם לפתע הכל קורס. התלמידים כולם מסתלקים מן העולם בתוך תקופה קצרה. תוך שבעה שבועות מתמוטט מול עיניו כל מפעל חייו. בחשבון מהיר יוצא שרבי עקיבא השתתף בערך בשבע מאות חמישים הלוויות ביום! כל אדם אחר היה מתרסק לעשרים וארבעה אלף רסיסים, ואילו רבי עקיבא, בגבורה נפשית בלתי מצויה, מרים חומה על העבר, ומתחיל הכל מחדש - יוצא לדרום, מוצא חמשה תלמידים חדשים ומקים שוב עולה של תורה!

רבי עקיבא בל נשכח חי גם בדור החורבן. וגם ברגעים הקשים ביותר, שבהם אחרים ממררים בבכי מול מציאות שחורה - הוא תמיד מצליח לראות את העתיד הטוב, ושום מצב אינו מצליח לסדוק את חומות התקוה שלו.

ביטוי מפליא לתפיסתו זו, אנו מוצאים במעשה המכונן המובא במסכת מכות (כ"ד ע"ב): רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא היו מהלכין בדרך, ושמעו קולות של שמחה מהעיר רומי. התחילו בוכים ורבי עקיבא משחק. אמרו לו: מפני מה אתה משחק? עונה להם רבי עקיבא כמו

רבי בצער - אני שמח".

הלילה טרם הסתיימו. קולות מחרידים נשמעים לפתע מתוך האפלה, קולות קרב ונאקות פצועים. מתברר שכנופיית שודדים מתנפלת כרגע על תושבי הכפר ולוקחת אותם בשבי כדי למוכרם לעבדים. או אז נושא רבי עקיבא עיניו לשמים בהודיה וקורא: "כלום לא אמרתי, שכל מה שהקדוש ברוך הוא עושה - לטובה הוא עושה! לו בני הכפר נתנו לי מקום לינה, הייתי נופל בשבי השודדים. אילו היה הנר מאיר התרנגול קורא והחמור נוער, הם היו 'מזעיקים' אֵלַי את השודדים".

אפילו במצב הנוראי ביותר שעבר בחייו, שעה שסרקו בשרו במסרקות של ברזל, מול הבכי של תלמידיו הסובבים אותו, רבי עקיבא דוקא נראה מרוצה מהמצב. "רבנו, עד כאן?" אמר תמהו תלמידיו "גם כעת אתה משחק?". אמר להם: "כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה 'בכל נפשך' אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו?" (ברכות ס"א ע"ב).

מכל הסיפורים הללו רואים אנו, ששום מקרה ופגע לא יכול היה להעכיר את רוחו ולהביאו לידי יאוש.

וכאן אנו מגיעים לשוב הקושיא בה פתחנו: המעשה המובא בהגדה ארע בתקופה הקשה שלאחר חרבן בית המקדש. מלבד הקושי על חורבן בית אלוקינו, נאלץ עם ישראל להתמודד עם גזרה בלתי אפשרית לא ללמוד תורה. גם גדולי ישראל שבאותו דור התקשו להתמודד עם המצב הנורא, וכמובא לעיל שאפילו רבותיו של רבי עקיבא היו בוכים על המצב. אחד היה רבי עקיבא שברוחו האיתנה לא נשבר, ומבלי להתחשב בגזרה היה מקהיל קהילות ברבים, ומשפיע על העם שלא לבטל מן התורה והיהדות. במבט החיובי שלו היה מנחם אותם שעוד תתקיימנה הנבואות. הוא היחיד שהצליח לרפא את הלבבות השבורים, וכמו שאמרו לו רבותיו "עקיבא נחמתנו, עקיבא נחמתנו".

במקרה אחר, הגמרא מספרת במסכת ברכות (ס' ע"ב) על רבי עקיבא שהיה הולך בדרך והגיע לכפר אחד. דפק על פתחי הבתים וביקש שיארחוהו ללינת לילה תמורת תשלום, אך הכל סרבו להכניסו. רבי עקיבא לא איבד את בטחונו בבוראו,

אמר: "כל דעביד רחמנא לטב עביד", ופנה ללון בשדה פתוח בפאתי הכפר. היו עמו תרנגול כדי להעירו משנתו, חמור לרכב עליו, ונר ללמוד לאורו. רבי עקיבא בוחר לעצמו מקום לינה, ומדליק את הנר כדי ללמוד תורה. והנה בא משב רוח ומכבה את הנר. שוב אומר רבי עקיבא: "כל דעביד רחמנא לטב עביד". לפתע חתול התגנב וטרף את התרנגול. רבי עקיבא מאמין בכל מאודו כי גם זו לטובה. לאחר מספר דקות נשמעת נהמת אימים, אריה משחר לטרף מזנק על החמור, וטורף אותו. כל זה מתרחש סמוך לרבי עקיבא, והוא ממשיך לדבוק באמונתו ולומר: "כל מה שהקדוש ברוך הוא עושה, לטובה הוא עושה". מאורעות

1. שמעתי שאולי למד זאת מנחום איש גמזו שהיה רגיל לומר "גם זו לטובה", ורבי עקיבא שימש אותו עשרים ושתיים שנה.

מהו בעצם סודו של רבי עקיבא שהצליח לראות כל דבר באור חיובי בתעצומות נפש בלתי נתפסים? רבי עקיבא עצמו מגלה לנו את סודו.

הגמרא ביבמות (קכ"א ע"א) מספרת: "תניא, אמר רבן גמליאל: פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שנשברה, והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה. ומנו (ומיהו), רבי עקיבא. וכשעליתי ביבשה, בא וישב ודן לפני בהלכה. אמרתי לו: 'בני, מי העלך?'. אמר לי: 'דף של ספינה נזדמן לי, וכל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי'."

כדרך שהתמודד מול גלי הים הסוערים, כך התמודד מול גלי חיי הגועשים. בשעת משבר, הרכין את ראשו והניח לגל לעבו, ואז הרים את ראשו בתקוה ובאמונה, שאב כוחות מחודשים וחתר הלאה.

לעתים ספינת החיים שלנו גועשת ורועשת ומאימת לשקוע במצולה אל מול נחשולים אדירים המאיימים להטביעה. נלמד מרבי עקיבא להתכופף ולהמתין עד שהגל יעבור, ואז להתרומם ולהמשיך במלוא העוצמה, ותמיד לזכור שהמשבר הוא רק זמני ועוד נגיע לחוף מבטחים.

אותם תנאים ראו את החורבן הגשמי והרוחני, ואמרו: איך נוכל לספר ביציאת מצרים, איככה נרגיש בני חורין כשהמציאות הכובלת טופחת על פנינו... ואז נזכרו בתלמידם רבי עקיבא המנחם הגדול, וידעו שרק אצלו יוכלו לשאוב עידוד ולהתנחם. לא פלא איפוא שכתתו רגליהם אליו לבני ברק.

והנוחם שמצא להם רבי עקיבא הוא מסיפור יציאת מצרים עצמו, שהיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה, ורואים שבאותו דור עם ישראל היו עבדים מעונים, אפילו הרבה יותר מהדור שלהם, ובכל זאת לא התייאשו מן הרחמים, והקב"ה ריחם עליהם והוציאם

מאפלה לאור גדול. ומזה שאבו עידוד שגם הפעם יעשה עמהם ה' לטובה אות. כי לא יטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב.

את צורת הסתכלותו של רבי עקיבא על "חצי הכוס

מתחם קבר רבי עקיבא בטבריה (צילום ויקיפדיה)

המלאה", אנו מוצאים במקום נוסף בהגדה - בפסקה "כמה מעלות טובות למקום עלינו. אילו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים - דיינו...". שלפי דברי רבי יצחק אברבנאל חוברה על ידי רבי עקיבא. ובה הוא מלמד אותנו בשיטה הדרגתית כמה יש להודות על כל פרט בפני עצמו וכל שכן על כל הפרטים. ואולי זה מה שאמר לרבותיו באותו ליל סדר בבני ברק.

המעשה אשר יעשון

פסקי מרן ראש הישיבה שליט"א על סדר השלחן ערוך

נערך ע"י הרה"ג ר' יצחק מאזוז שליט"א
(מח"ס שו"ת "חקרי הלכה")

הלכות תפלין (ג')

החייבים והפטורים ומקום ההנחה

א. כחודשיים-שלושה לפני שיגיע הנער לגיל מצוות, יתחיל להניח תפלין עם ברכה. ואף על פי שמן הדין מותר להניח מגיל י"א שנים, מכל מקום לא נהגו כן¹.

ב. כיום לצערנו יש חתני בר מצוה שמגיעים לעליה לתורה בבית הכנסת בשבת קודש במכוניות ובחילול שבת, ובקריאה בתורה אי אפשר לדעת אם העולים לתורה מחללי שבת ובפרהסיא או לא. במקרים כאלה, עדיף שהחתן בר מצוה יעלה בשני וחמישי. ובתנאי שיהיה בגיל בר מצוה, כדי שוכל לעלות שלישי לכל הדעות. וגם כדי שיזכה להניח תפלין ביום הבר מצוה, וינצל מעונש קרקפתא דלא מנח תפלין².

ג. אם אין לו תפלין ועתידיים להביא לו לאחר מכן אך יפסיד תפלה בציבור, עדיף שיתפלל ביחיד עם תפלין משיתפלל בציבור ללא תפלין³.

ד. מה שאמרו חז"ל (ראש השנה י"ז ע"א):

שמי שאינו מניח תפלין בכלל פושעי ישראל בגופן וכו' היינו רק מי שלא הניח תפלין מעולם, אך מי שהניח תפלין לפחות פעם אחת בחייו, כבר אינו בגדר "קרקפתא דלא מנח תפלין"⁴.

ה. איטר מניח תפלין ביד ימין, כדעת כל הפוסקים (ודלא כמהר"י צמח)⁵.

ו. איטר שבמשך כשלוש עשרה שנה הניח תפלין ביד שמאל מחוסר ידיעה, וכעת מבקש תיקון, אם הוא חצי איטר, יתקן להבא ודין. ואם הוא איטר גמור, ילמד הלכות תפלין בעיון⁶.

ז. גידם שאין לו יד רק זרוע, יניח בלי ברכה. ואם גם זרוע אין לו, פטור לגמרי ואינו מניח בימין. ויש חולקים. ודעת רוב האחרונים כדעה ראשונה⁷.

ח. מי שידו השמאלית עטופה בגבס, לכל הדעות אינו מניח בימין. לפיכך יניח התפלין על הגבס בלא ברכה, וישתדל לכיין המקום כמה שאפשר. ומכל מקום יכסה התפלין, כדי לקיים "לך לאות - ולא לאחרים לאות" [והיינו

1. שו"ת מקור נאמן ח"א (סי' מ"ב) וח"ב (סי' פ"ז).

2. בית נאמן (גליון 152 פקודי תשע"ט אות י').

3. שו"ת מקור נאמן ח"ב (סי' צ"ו).

4. מגדולי ישראל ח"ב (עמ' תלח) וח"ד (סוף עמ' שמו). בית נאמן גליון 22 (אות ד בהערה), וגליון 152 (פקודי תשע"ט אות י' הערה 22). ועי' בשו"ת מקור נאמן ח"ב (סי' פ"ה).

5. שו"ת בית נאמן ח"א (האו"ח סי' ב). וכ"כ עוד מרן בהערות על ס' ברית כהונה (מע' א' אות ב'), ובהערות על הבא"ח (ש"א פ' חיי שרה ס"ז), ובמכתב שנדפס בביטאון כתר מלוכה (גליון 24 עמ' 25). ועי' בהערות א"מ על המשג"ב (סי' כ"ז ס"א). ובהערות מרן על ס' ברכת ה' ח"ב עמ' יד (נדפסו בח"ה עמ' 64).

6. שו"ת מקור נאמן ח"ב (סי' ק"ה).

7. או"ת (חשון תשמ"ח סי' טז תשובה א).

שהתפלין מכוסות]. וכמו שכתב במשנה ברורה (סי' כז ס"ק יח)⁸.

ט. בחור שהיה משתמש ביד ימין לכל דבר, ונקטעו אצבעות יד ימינו, והתחיל לכתוב ביד שמאל, לדעת מרן השלחן ערוך הולכים אחר הכתיבה, ומאחר וכעת כותב ביד שמאלו, מניח תפלין ביד ימין בברכה. וכל שכן אם נקטעו כל אצבעות יד ימינו, שכל המלאכות עושה אותם בשמאלו, ולכן יניח התפלין ביד ימין בברכה⁹.

י. מי שכותב ביד שמאל אבל כשמשחק בכדור בועט ברגל ימין, יש אומרים שצריך להניח בשמאל של כל אדם. אולם העיקר להלכה שיניח תפלין ביד ימין, מאחר ולדעת מרן השלחן ערוך הולכים אחר כתיבה. רק אם כותב בשתי הידים, יניח ביד שמאל¹⁰.

יא. אדם שיש לו מכה בכל ידו השמאלית, יש אומרים שטוב יותר להניח על התחבושות ביד שמאל מלהניח בימין בלא תחבושות, כי שם אינו מקום תפלין. וכן עיקר להלכה¹¹.

נטילת ידים אחר הנחת תפלין

א. הנוגע בשעת הנחת תפלין של יד (וכן במשך כל היום) בפרק הסמוך לזרוע שמניח שם תפלין, אין צריך ליטול ידיו, שנחשב כמקומות המגולים¹².

ב. מי שבהנחת תפלין נגע בשיער מתחת

לכיפה, יקנח ידיו בכותל. וכן המנהג פשוט בחו"ל, שאחרי הנחת תפלין של ראש מקנחים ידיהם בכותל או נוטלים במים (מחשש שמא חיכך או גירד בשערו). אבל בחליצת התפלין אין נוהגים כן. ואף על פי שיש מלמולי זיעה על הרצועות, אין בכך כלום¹³.

כניסה לבית הכנסת בטלית ותפלין

א. כתב מרן בשלחן ערוך (סי' כ"ה ס"ב): יניח תפלין בביתו וילך לבוש בציצית ומוכתר בתפלין לבית הכנסת. וכן הקפיד על כך אבא מארי הגאון זצ"ל להניח התפלין בבית ולצאת עטוף בטלית ותפלין לבית הכנסת. ומי שיש לו טורח או חולי מעיים וכיו"ב וקשה עליו להניח בבית או בחצר בית הכנסת, יניח בבית הכנסת¹⁴.

ב. עדיף להניח תפלין בביתו ולהכנס לבית הכנסת עטוף בטלית ומוכתר בתפלין, מלהכנס לבית הכנסת מעשרה ראשונים, ואף אם יהיה הראשון מכל המתפללים¹⁵.

ג. מי שהיה בבית הכנסת לפני זמן חיוב הנחת תפלין והגיע הזמן, אין צריך שיצא החוצה להניח תפלין. אבל אם הגיע לבית הכנסת אחר זמן הנחת התפלין, מצוה שיצא ויניחם מחוץ לבית הכנסת, כדי שיאמר "ואני ברוב חסדך" בטלית ותפלין¹⁶.

8. או"ת (חשון תשמ"ח סי' טז תשובה א).

9. שו"ת מקור נאמן ח"ב (סי' ק"ג).

10. שו"ת מקור נאמן ח"ב (סי' ק"ד).

11. או"ת (חשון תשמ"ח סי' טז תשובה א).

12. אור תורה (כסלו תשמ"ט עמ' רסה). והוסיף מרן שליט"א, שלדעת הבא"ח עד שני שלישי הפרק נחשב מקומות המגולים, ואזיל לשיטתיה (בפ' חיי שרה ס"ו) שסומך ע"ד הגר"א שכל מקום הגבוה כשר להנחת תפלין. ולדעת החולקים דוקא עד חצי הפרק ותו לא. ע"כ.

13. או"ת (כסלו תשמ"ט עמ' רסה), ושו"ת מקור נאמן ח"ב (סי' ק').

14. שו"ת מקור נאמן ח"א (סי' נ"ח).

15. שו"ת מקור נאמן ח"ב (סי' צ"ד, צ"ה).

16. שו"ת מקור נאמן ח"א (סי' נ"ט). ועי' בשו"ת מקור נאמן ח"ב (סי' צ"ג). והתם מיירי במי שחפץ לקיים דברי הזהר. ע"ש.

את אחי אנכי מבקש!

מאת הרה"ג ר' אביה שמריה חדוק שליט"א

הדר בא"י, והמגדל בניו לתלמוד תורה וכו'. ע"ש. לומר שאע"פ שדר בא"י - מגדל בניו לת"ת, על אף הקשיים שיש בא"י בזה (ביחס לקהילות אבותינו בחו"ל בדורות עברו)).

ובהיותך מסתובב במושבות של יוצאי ג'רבא, הנך רואה שרוב ככל הנוער נעור כמעט מכל תוכן רוחני. ואתה מתפלל האלה ילידי עירנו ג'רבא, אשר כל רואיהם יכירום כי ה'ם זר'ע ב'רך ה'? הזאת העיר כלילת יופי משוש לכל הארץ? אשר בה הלכו רבותינו גדולי עולם ענקי הרוח?

ואנחנו מכירים משפחות אשר עלו מחו"ל לארץ הקודש, ושלחו את ילדיהם לממ"ד מעורב, מחוסר ידיעה, עד שבאו פעילי יד לאחים, ודברו עמם להעביר את הילדים לבתי ספר תורניים, וב"ה בזכות זה זכו והקימו בתים לתפארת, המושתתים על אדני התורה והיראה. אשריהם ואשרי חלקם של אותם פעילים. מחלקם יהי חלקי. משא"כ אחרים שלא זכו לקבל הדרכה נכונה בזה, והמשיכו בניהם בבתי ספר מעורבים, יצא מהם מה שיצא בעוה"ה. ולא בחנם היה מעורר מרן הגר"ע יוסף זצ"ל בכל הזדמנות על רישום הילדים לתלמודי תורה, כי רק על ידי כן נוכל להבטיח את המשך קיום אומתנו בתורה וביראה, ואין אומתנו אומה אלא בתורתה. [יודוע כמה חרדו רבותינו הקדושים זיע"א לחינוך הילדים לתורה ולמצוות ולצניעות, ולא להסתפק בשמירת שבת וכשרות גרידא, ראה בס' אב הרחמים ח"ב פרק כ"ב ופרק ל"ו].

זכינו ועלינו לארצנו הקדושה מכל תפוצות הגולה, זה כשבעים שנה, ועדיין עולים ובאים, עד שיהיו כל יושביה עליה בעה"ו. אך דא עקא, שבהיות אבותינו בארצותם במגוריהם, אזי ברוב המקומות היו תלמודי תורה מסודרים לילדים, והיו לומדים תורה עד בחרותם, ואז חלקם יצאו לעבוד וחלקם המשיכו ללמוד, וגם אותם שיצאו לעבוד, עדיין התורה ליוותה אותם, ולא היה שינוי מהותי בין המשפחות, וכולם היו שומרים על הדת כהלכה פחות או יותר.

אך בארצנו הקדושה לדאבוננו לא היה הדבר כן, וכשבאו אבותינו לארץ אזי בתמימותם שלחו את הילדים לבתי ספר כלליים מעורבים, מהעדר ידיעה על אפשרות אחרות, ואף במושבים שהיו תחת רב ראשי נכבד מבני עירנו ג'רבא ומכל עיר חשובה אחרת בחו"ל, נשלחו רוב ככל הילדים לבתי ספר כלליים כאלה. ועל אף שטרחו רבני המושבות ללמד את הילדים אחר הצהריים לימודי קודש כפי יכולתם, וזה בודאי השפיע עליהם לאורך ימים לשמירת המסורת, מ"מ מאחר שעיקר לימודם בבתי ספר כלליים, ובהיות שם ערו'ב, בנים ובנות יחדיו, מה יעשה הבן ולא יחטא? ואת התוצאות אנחנו רואים היום בהרבה עדות שהיו שומרי תורה ומצוות, ונכדיהם נטשו את הדרך למחצה לשליש ולרביעי, ובהרבה מן המקרים נטשו לגמרי ב"מ (ובדרך צחות יש לומר, שמטעם זה אמרו רבותינו ז"ל בפסחים (דף קי"ג ע"א) אמר רבי יוחנן שלשה מנוחלי העולם הבא, אלו הן,

מוטלת זכות וחובה על כל רב קהילה די בכל אתר ואתר לעורר ולהשפיע על ההורים היקרים שיחיו שישלחו את בניהם לתלמודי תורה דוקא, ואת בנותיהם לבתי ספר תורניים, שרק על ידי זה, ירוו מהם נחת בעולם הזה ובעולם הבא, וכפי שעיינו הרואות, שאותם שלא התחנכו בבתי ספר תורניים, שקועים במ"ט שערי טומאה, ובקושי קובעים עתים לתורה ומתפללים במנין, ולפעמים יורדים לדיוטא תחתונה רח"ל. ואל יאמר הרב - שלום עליך נפשי - כי נפש הוא חובל. [ומדה טובה מרובה, והורים אשר זכו לחנך בניהם בדרך התורה, רוויים מהם מלא חפניים נחת, וזוכים ונוחלים שני עולמות עולם הזה ועולם הבא].

ואמנם ישנם ההורים החוששים שאם בניהם ילמדו בת"ת, יהיו עניים ויצטרכו לבריות ח"ו, או שטוענים שאין רצונם שבניהם יהיו תלמידי חכמים וכיוצא, להם יש לומר - שבדורנו שליחת הילדים לתלמודי תורה איננה בכדי שיצאו תלמידי חכמים, אלא בכדי שישארו יראי שמים שומרי תורה ומצוות כדת וכדין כמו אבותינו ואבות אבותינו. ולחשש עניות - המציאות היא שרבים מלומדי תלמודי תורה, בהמשך החיים משתלבים בהרבה עבודות המפרנסות בריח ולא בצמצום, ואין לחוש כל כך על הפרנסה, כי ה' יתברך זן ומפרנס לכל, ויש **תלמידי חכמים רבים עשירים יותר מאשר עמי הארץ שאינם יודעים לכלכל את חייהם בחכמה ובתבונה**. ה' יתברך יזכנו לראות את כל זרענו וזרע כל בית ישראל יראים ושלמים, שומרי תורה ומצוות בשלימות, ותלמידי חכמים אמיתיים. אכ"ר.

כמו כן, בדורנו עדיין ישנה עליה לארץ הקודש מכל מיני מקומות (גם מעירנו ג'רבא), ולדאבוננו פעמים נשלחים משפחות שומרי תורה ומצוות, למקומות שאין בהם ריח תורה ויראה, והולכים

ללמוד במוסדות חלשים מבחינה תורנית, ויורדים מרמתם הרוחנית, וממשיכים אחר כך בצבא בתערוכת וכו', ואחריתם מי ישורנה רח"ל. ועל זה נאמר במשלי: יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות.

אשרי מי שיקום ויפעל לכוון את המשפחות העולים מחו"ל למקומות תורניים, ולשליחת בניהם לתלמודי תורה, שימשיכו בדרך הטובה, וירוו הוריהם מהם נחת דקדושה. וכל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, ויהי רצון שיהיה חלקנו ממזכי הרבים תמיד. אכ"ר.

--

אני הקטן פונה בזה לרבותי ואחי ורעי בוגרי הישיבה תכב"ץ, אשר בכל הארץ יצא קום ובקצה תבל מליהם, רבני יישובים ורבני קהילות ומוסרי שיעורים די בכל אתר ואתר, שיקחו את הדברים הנ"ל לתשומת לבם, וישפיעו כפי יכולתם על שומעי לקחם שישלחו את בניהם לתלמודי תורה, ואת בנותיהם לבית יעקב, כי רק זאת הערובה להמשך החינוך הטהור. ויש לנו ללמוד ממרן הגר"ע יוסף זצ"ל שמסר נפשו על זה ודיבר על כך בכל הזדמנות.

ובספר "המנהיג" (עמ' 439) מסופר שהלך בשבת חורפית לבית משפחה אחת ששלחו את בניהם לבי"ס ממ"ד מעורב, והלך לשכנע את האב שיעביר את בניו לת"ת, והסכים לשלוח את כולם לת"ת, מלבד הגדול שהוא כבר לקראת סיום הלימודים. ולבסוף יצאו כולם תלמידי חכמים חוץ מהאח הגדול שיצא חשמלאי. [ושמעתי כי אותה משפחה היא משפחת פנחסי, שהם כמה ת"ח, וביניהם הרה"ג רבי שמואל פינחסי שליט"א].

ויהי רצון שנזכה לראות אל כל ילדי ישראל גדלים על ברכי התורה והיראה, כמסורת ישראל סבא, וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך. אכ"ר.

מאת מורנו המשגיח הגאון רבי מיכאל סגרון שליט"א

מצות סוכה מסמלת השלמת הכפרה של יום הכפורים

ע"ש. למדנו מכאן שהם שבעה עננים. וסיים הכה"ח (שם): וזה שצוותה תורה "בסוכות תשבו שבעת ימים" כנגד שבעה עננים. ע"ש. ומקורו בבעל הטורים שם. וביאר הש"ע שענני כבוד הקיפם בהם לבל יכם שרב ושמם. בימינו אפשר לומר שהעננים שמשו להם כמזגן מרכזי. תועלת אחרת מצאנו במקום אחר (דברים ח, ד): "שמלתך לא בלתה מעליך". ופירש רש"י: ענני כבוד היו שפין בכסותם ומגהצים אותם כמין כלים מגוהצים, ואף קטניהם כמו שהיו גדלים היה גדל לבושן עמהם, כלבוש הזה של חומט שגדל עמו. "רגליך לא בצקה" לא נפחה כבצק, כדרך הולכי יחף שרגליהם נפוחות. למדנו מכאן שמלבד שהעננים שמשו כמזגן רב עוצמה, גם שמשו לכיבוש וגיהוץ ועוד.

עיקר מעלתם של העננים לישראל היה שנתכבדו בהם מאד. וכבר הבאנו לשון התרגום שתרגם "ועננא יקרא דה" ובעברית "וענן כבוד ה'", וכבוד ה' הוא השכינה. אבל העננים הם גם כבוד לישראל, שמתכבדים בהם בכך שהלכו בנחת ובשלוח ולא נתייגעו כלל. על דרך הגמ' ב"ק (צא): "רבי יוחנן קארי למאני מכבדותא" (=רבי יוחנן היה קורא לבגדים - מכבדותא). כי הבגדים מביאים כבוד לאדם. אם נראה אדם לבוש בגדים יקרים ומכובדים, נדמה שהוא חכם גדול או עשיר, או שניהם יחד. וכבוד אותו אף שלא

במצות סוכה נצטוינו לשבת בסוכה שבעה ימים שיהיה ביתו עראי וסוכתו קבע. ומפני מה אמרה תורה עשו סוכה? "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל" (ויקרא כג, מג), והם ענני כבוד שהקיפם בהם לבל יכם שרב ושמם, כמבואר בש"ע סי' תרכ"ה. וביאר שם המ"ב (ס"ק א') כדי שנזכור נוראותיו ונפלאותיו. חשוב להביא את דברי הכה"ח (אות ב') שכתב שמלבד ענני כבוד, עשו ישראל גם סוכות של ממש במדבר. [אולם עיין ברמב"ן שהביא את פירוש רש"י שכתב שהם ענני כבוד, וסיים: והוא הנכון בעיני על דרך הפשט וכו' ומפני שכבר פירש שענן ה' עליהם יומם ועמוד האש בלילה, אמר סתם כי בסוכות הושבתי, שעשיתי להם ענני כבוד סוכות להגן עליהם. משמע מדבריו שמפרש את הפסוק על ענני כבוד בלבד. אמנם מסברא נראה שכולם מודים שבנו להם גם סוכות לצניעות].

כאן המקום לבאר מהם ענני כבוד ומה עניינם. והנה "ענני כבוד" התבארו בפסוק (במדבר י, לד) "וענן ה' עליהם יומם". וכתב התרגום "ועננא יקרא דה" (=וענן כבוד ה'). ופירש שם רש"י: שבעה עננים במסעיהם, ארבעה מארבע רוחות, ואחד למעלה ואחד למטה, ואחד לפנייהם מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים.

החלפנו אתו מלה. כך העננים המועילים כל כך לישראל, הביאו כבוד לישראל שהשתמשו בהם, וגם כבוד למביאיהם.

ונראה לבאר שענני הכבוד באו מחמת צדקתם של ישראל. כמו שראינו בחומש דברים (כה, יח) "ויזנב בך כל הנחשלים אחריך", ופירש רש"י חסרי כח מחמת חטאם, שהיה הענן פולטן. משמע שענן כבוד ה' היה לישראל לכבוד צדקתם, ומי שחטא נפלט. וכיון שאהרן הכהן הגדול היה מכפר עונותיהם של ישראל, לכן בזכותו באו ענני כבוד. ולפי זה מובן מה שראה אברהם אבינו ענן על מקום העקדה שנאמר (בראשית כב, ד) "וירא את המקום", ופירש רש"י ראה ענן קשור על ההר. שכיון שהוא מקום המקדש שמכפרים שם על העוונות, כמ"ש (דברים ג, כה) "ההר הטוב הזה והלבנון", ופירש רש"י: והלבנון. זה בית המקדש, על שם שמלבין עוונותיהם של ישראל, לכן ראה אברהם שם ענן. ונראה שלזה גם רומז הענן שהיה על האהל של שרה, שנאמר (בראשית כד, סז) "האהלה שרה אמו", ופירש רש"י שהיה ענן קשור על האהל. גם כאן האוהל הורה על צדקותה שלא חטאה. וכן נאמר (שם כג, א) "מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים", ופירש רש"י בת מאה כבת עשרים, מה בת עשרים לא חטאה, אף בת מאה לא חטאה. ולפי כל זה יש לבאר מה שנאמר שם (טז, ד) "ותקל גבירתה בעיניה", ופירש רש"י: אמרה הגר, שרה זו אין סתרה כגלויה, מראה עצמה כאילו היא צדקת ואינה צדקת, שלא זכתה להריון כל השנים הללו, ואני נתעברתי מביאה ראשונה. והוא תמוה מאד שהרי כולם רואים את הענן קשור. ונראה לפרש שהגר טענה שהיא הצדקת והענן הקשור

על האהל בא בגללה ולא בגלל שרה. לכן ברחה כי חשבה שהענן ירדוף אחריה, אבל כשראתה שהענן לא רדף אחריה, הודתה ששרה צדקת ואמרה (בראשית טז, ח) "מפני שרי גבירתי אנכי בורחת".

לפי כל זה יש לפרש שלכן זכו למצות סוכה שהיא זכר לענני כבוד, משום שהוא אחרי ראש השנה ויום כיפור שנמחלים כל עוונותיהם של ישראל, והרי הם צדיקים וחסידיים ואהובים בלא עוונות. ואף על פי שענני כבוד אלו אינם באים מיד אחרי כיפור אלא לאחר ארבעה ימים, כמו שהבאנו במקום אחר משל לשני אנשים שרבו ביניהם, ואח"כ נחה עליהם הרוח והחליטו להתפייס, או שנכנס צד שלישי לפייס אותם. נפגשו ביניהם, החליפו דברים ולחצו יד לשלום. אמנם, כעת השלום שב לשכון ביניהם, אולם הנסיון מוכיח שעדיין הלב קר ומנוכר, ועדיין לא חזרו לאהבה ולחברות כאשר היתה באמנה איתם. זאת יקרה רק אם במשך הזמן יתפתח ביניהם קשר חיובי, או שיעניקו מתנות פיוס איש לרעהו וכיו"ב. כך ממש בעניינינו. ביום הכיפורים היתה כפרה על העוונות, כפרה דוקא (כמו שבארנו בדרשה אחרת שכפרה היא דרגת הסליחה הנמוכה ביותר). אבל עדיין לא מגיעים לנו ענני כבוד עד שתחזור גם האהבה והחיבה בלב. כדי להחזיר את האהבה בינינו לבין בוראנו, בארבעה ימים שבין כפור לסוכות עוסקים אנו במשנה מרץ במצוות. מיד אחרי כיפור הולכים מחיל אל חיל, בונים סוכה, קונים ארבעת המינים, ומעיינים ומדקדקים בתיומת שבלולב, להראות אהבתנו אליו. ובזה נשלמת הכפרה ובאה האהבה וזוכים לענני כבוד.

מבית ההוראה

שאלות אקטואליות ומצויות בהלכה
משיעורו של מורנו הגאון הרב מצליח חי מאזוז שליט"א

נעלי בית של גבר לאשה

שאלה: האם מותר לאשה בבית לנעול נעלי-בית של גבר?

תשובת הרב: זו דוגמא מצויה לאיסור של "לא יהיה כלי גבר על אשה", ולצערנו הרב הרבה נכשלים בזה. אולי מפני שחושבים שכיון שהם נועלים אותם בבית ולא יוצאים אתם לרחוב ואין אדם רואה אותם - אין בזה איסור. אבל באמת גם בזה אסור. ומכל מקום אפשר להקל בשתי אופנים: אחת, אם אשה חייבת לקום באמצע הלילה להכין בקבוק לתינוק או לאיזשהו צורך אחר, ויש בחוץ קור חזק כך שאם היא תניח את רגליה על הרצפה הקרה היא יכולה חלילה להינזק, וכעת אינה מוצאת את הנעליים שלה, יש להקל לה על פי דברי הב"ח (ביו"ד סי' קפב), שכיון שלובשת את הנעליים הללו כדי להינצל מהקור, מותר (ובמקום צורך אמיתי אפשר לסמוך על הב"ח).

ועוד אפשר להקל, אם נעלי הבית הללו אינם מיועדים לגברים בלבד, כמו נעלי קרוקס שחורים שאינם בהכרח של גברים, או כל דבר אחר שמיועד לגברים ונשים כאחד, מותר. וכמו שכתב מרן החיד"א בשו"ת ברכה (יו"ד סי' קפ"ב).

הכנסת דפים עם דברי תורה וספרי קודש לבית הכנסא

שאלה: דף של דברי תורה שמונח בכיס, האם צריך שני כיסויים כדי להכנס עם זה למקלחת או לשירותים?

תשובת הרב: אין צורך בכיסוי נוסף, הכיס מכסה את הדף ודי בזה.

מרן כותב בשולחן ערוך (יו"ד סי' רפ"ב ס"ו) שקמיעין המכוסים בכיסוי אחד בלבד, מותר להכניסם לבית הכסא. ומבואר בפוסקים שהוא הדין לשאר ספרי הקודש. ולכן גם דפים של דברי תורה שמונחים בכיס, אדם יכול להכנס איתם לבית הכסא ואינו צריך שני כיסויים. וכך פוסק הרדב"ז (ח"ג סי' תקי"ג) להלכה.

ממתי מתחייבים הפירות במעשר

שאלה: אני מגדל לתחביב באדניות שבביתי עגבניות שרי פטרוזיליה ופלפלים חריפים, מידי פעם אני לוקח כמות קטנה ואוכל. האם אני צריך להפריש מזה תרומות ומעשרות?

ואם כן - האם צריך להפריש מעשבי תיבול?

תשובת הרב: בשלחן ערוך (יו"ד סי' של"א ספ"ג) מבואר שחיוב הפרשת תרומות ומעשרות חל משעה שהפירות נכנסו לבית, ואז אסור לאכול מהם קודם ההפרשה אפילו מעט. אבל אם הפירות לא נכנסו לבית והוא אוכל מהם בחוץ, יש בזה חילוק: אם כל פרי שהוא קוטף הוא אוכל מיד, פטור ממעשה. אבל אם הוא מלקט את הפירות לתוך ידו ואפילו מעט, וכל שכן לתוך כלי, חייב במעשר (שם סעיף פ"ט). הכלל בזה הוא שיהיה דרך עראי ולא דרך קבע. ולכן גם אם אדם קטף פלפל וטבל אותו במלח, זה נחשב לאכילת קבע וחייב במעשה. לא רק אם אדם קטף שני פירות הוא מתחייב במעשה, אלא אפילו אם לקח אשכול של ענבים אחד הוא מתחייב, מפני שיש בו הרבה ענבים. ויותר מזה, אפילו אדם שקוטף רימון מתחייב מיד במעשה, כיון שיש בו הרבה גרגרים והאכילה נחשבת לקבע. ואם רוצה להיפטור מהמעשר עליו לאכול גרגיר גרגיר (שם סעיף צ"א).

והחזון איש (דמאי סי' ז ס"ק כ"ד) כותב שכך הדין גם לגבי פירות הדור שמתחייבים במעשר מיד כשקוטף אותם, כיון שהרגילות היא לאכול פלח פלח, וכשקוטף פרי שלם הוא כקוטף רימון שלם ונחשב לקבע.

לגבי עשבי תיבול, יש חילוק בין עשבים שאוכלים אותם בפני עצמם, לבין כאלה שלפעמים משמשים לתיבול ונתינת טעם בלבד. עשבים שנאכלים בפני עצמם חייבים במעשרות כדין ירקות רגילים, אבל עשבים שלפעמים משתמשים בהם רק כדי לתת טעם ולא אוכלים אותם ממש כגון עלי נענע, צריך לבדוק מה היתה המטרה שקטף אותם. אם קטף אותם על מנת לשים אותם בסלט - חייבים במעשרות. אבל אם קטף אותם רק כדי לתת טעם בתה וכדומה - פטורים ממעשרות. כך מתבאר מדברי התוספות במסכת נדה (דף נ' ע"א). [וכל זה בלי לדון על ענין החרקים, שצריך להזהר מהם. וע"ע בחזו"ע תרו"מ עמ' ק', ק"ה].

נהנית? העונג הזה לא חד פעמי!

ניתן להאזין באופן קבוע לשיעורו של הרב שליט"א בכל האמצעים הדיגיטליים:

← ברדיו - בערוץ "קול ברמה" מידי יום ראשון בשעה 12 בצהריים

← בקו התוכן "תורת חיים"

← ניתן לקרוא בעלון הפופולארי "הלכות מעשיות". להצטרפות לאלפים המקבלים את

העלון במייל, שלחו בקשה ל- A025606532@GMAIL.COM

← באתר הישיבה

← באתר "קול ברמה"

← בוואטספ, שלחו בקשה למספר 054-8247014

שׁוּתְפִים לַמֶּלֶךְ

אברוי הנחלת 'שׁוּתְפִים' מתקבלים באביבות רבה אצל מרן שליט"א עם סיום הקמפיין המוצלח. מרן עודכן ביוזמה המשובה של מינוי נציגי הערים, ואחר שאסור שיהיה מצב שאברק ישאר בלי עצרה.

מסע הקודש הנדיר לקבר האל

מרתן עובר על השמות לברכה ומזכיר כל שם

בקריאת קינה של רבי יהודה פתיה

ד"ר אב תשפ"א

36 שעות

נותנים באהבה

שע"י קרן עזרה וסיוע 'שותפים' - בראשות מרן ראש הישיבה הגר"מ מאזוז שליט"א

תודה!

תודה שלקחתם על עצמכם יעד!
תודה שנתתם מכחכם למען הקרן!
תודה שעזרתם למשפחות שהיו זקוקות לכם!
תודה, תודה ושוב תודה!

בזכות חלקכם הנכבד בימי ההתרמה השנתיים,
נוכל להמשיך לעזור לכם ולהם בכל חג ובכל צורך!

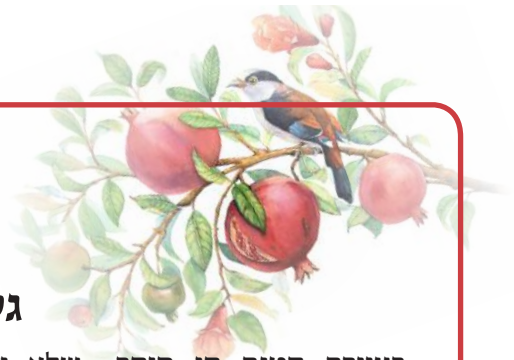
1,573,215
ש"ח

קרן שותפים

פסחון ורמון

משל בחרוזים

גלגלי העגלה

בריא' הוא מיד יתפרץ, ואת מעשיו כך הוא יתרץ. והיכן מרגיש את המועקה? דוקא בכספי הצדקה. להפסיק את נתינתם ירצה, וכך יעשה, כדי שאת חובותיו יכסה, ובצילם לא יהיה חוסה. והוא במחשבה, כי עשה טובה, שבכך תבוא לו הרווחה, והוא באמת רק מסלק את הברכה שתביא לו הצלחה.

מסכן אותו כסיל, לתבואתו הוא כחסיל. שאת מצוקתו רק מעמיק, ומצבו ימשיך ויעיק. וכבר אמרו חז"ל "אין אדם מעני מן הצדקה", היא לו רפואה ולא חלילה מכה. ואם רואה שמזונותיו מצומצמים, את תרומותיו לצדקה ירים ויזיל מכיסו דמים. ומעות הצדקה - הם בעצם הגלגלים, שאת מרכבת הפרנסה נושאים ומעלים. ומי הוא הטיפש, שאת עצמו הוא מחפש, ואת הגלגלים מפרק ונוטש.

שלא יוכל לותר על דבר, 'שווי סחורתו של ראובן יקר' כך סבר. והמשיך לטעון, כי כליו של שמעון, שווים הון. ואם את משאו של לוי, אשאר ולא אביא, לדעתך, מה הועילה נסיעתך? הרי שם טמונה כל משכורתך, ומה אביא איתי לביתי?!

לפתע נצנץ במוחו רעיון נפלא, אפרק את גלגלי העגלה. הרי הם כ"כ כבדים וגדולים, וכי מה לי הם מועילים?! כך אוריד מהמשקל הכבד, ואת רווחי לא אאבד. עקר הכסיל את הגלגלים מהעגלה, ועד היום מצליף הוא בסוסים ללא חמלה...

לפעמים כשנקלע אדם למצוקה, הפרנסה קשה ודחוקה. מחפש אדם לצמצם בהוצאותיו, היכן הולכות מעותיו, לשווא, ומה מוכרח ומה לא חייב עכשיו. בהוצאות הנאת גופו לא ירצה לקצץ, 'נפש בריאה בגוף

בעיירה קטנה חי סוחר, שלבני עיירתו מוצרים היה מוכר - לכל אחד מה שבוחה. מבית לבית היה עובה, והזמנות בפנקסו היה צובה. פעם בשבוע היה רותם לסוס עגלה, ונוסע להביא סחורה מהעיר הגדולה.

ביום מן הימים כשהיה בדרכו מהעיר חזרה, ועגלתו מלאה בסחורה. התקדרו השמים בעבים, והחלו לרדת מים רבים. ראה הסוחר כי כלתה אליו הרעה, וזריזות - היא צו השעה. מיד החל להאיץ בסוסיו, אך מאמציו, היו לשוא. גלגלי העגלה הכבדה שקעו בבוץ הסמיק, וכעת להחליט צריך - על איזו סחורה הוא יוותר, ומכובדה יתפטר, ובכך על העגלה יקל - היא תתעורה, ותוכל להשתחרר.

החל לעבור הסוחר על הדברים, איזה מוצרים נזרקים ועליהם מוותרים, ואיזה נשארים. חיש הבין

קדושת שביעית

מאת הרה"ג אליצור בן מאיר שליט"א

ספר רחב ומקיף על הלכות שביעית, כשלמעלה מובאים ההלכות בקצרה, ולמטה משא ומתן בדברי הפוסקים מהמסד עד לטפחות בשפה ברורה ונעימה. הספר נכתב ונערך במשך כשבע שנים, וניכר בו העמל וההשקעה והרמה הגבוהה. יחודיותו של ספר זה מתבטאת בכמה מישורים. האחד, הספר נכתב כדרכם של רבותינו בהבאת מקורות מהראשונים והאחרונים ומשא ומתן בדבריהם עד להכרעת ההלכה, ללא העתקות או קיצורים או הצמדות לפוסק מסוים. השני, שהמחבר לא פסח על אף ספר מגדולי עד לאחרוני זמנינו ממש, מה שגורם שכשלושים בספר יודעים גם מה דעת החזו"א ואול"צ מרן הגר"ע זצ"ל מוה"ר משה לוי זצ"ל ויבלח"ט מרן ראש הישיבה שליט"א.

בכל סימן בספר מביא המחבר דינים אקטואליים למעשה, והכל תוך הכרת המציאות בעניני האדמה, ע"י התייעצות עם איש מקצוע ששימש מורה לחקלאות במשך 40 שנה.

קובע ברכה לעצמו, ספר "משה ידבר" הנספח לספר, והוא שיעורים בהלכות שמיטה שמסר הגאון המופלא מוה"ר הגר"מ לוי זצ"ל. וידוע שמוה"ר ע"ה אמר פעם לתלמידו שחשב לכתוב ספר בהלכות שמיטה ומכל מיני סיבות לא הסתייע בידו, ומצטער ע"ז מאוד, כי הוא יודע שאם הוא לא יכתוב אף אחד לא יכתוב (כמובא בהקדמה)

השיעורים שוכתבו מהקלטות ע"י בחורי הישיבה בנצוחו של מורנו המשגיח הרה"ג מיכאל סגרון שליט"א ואח"כ הועברו לעריכה למחבר הרה"ג אליצור בן מאיר שליט"א שערך בטוב טעם ודעת ועבר על הדברים בדקדוק רב וחילק לקטעים פסיקים ונקודות והוסיף ראיות ומקורות הארות והערות.

ספר זה הוא נדיר ויחיד מסוגו לעת עתה. תמיד שמענו מאנשים וקראנו בספרים על "השיעורים של הרב משה" ואף פעם לא הבנו בדיוק מה מתכוונים כולם, ובספר הזה, רואים את העוצמות של הבהירות בסוגיא, השליטה ברבדים הכי עמוקים, ההנגשה לעמך בית ישראל. ואילולא שראיתי כמעט ולא האמנתי איך אפשר לה עביר שיעורים כ"כ עמוקים, סתירות ברמב"ם, קושיות, תרוצים, דחיות, ראיות, לאנשים שלא למדו את החומר בעיון לפני. ממש לא יאמן כי יסופר.

במהלך השיעורים מובאים גם דברי מוסר והשקפה שהיה הרב "זורק" תוך כדי השיעור, ומשם רואים כמה הרב היה כולו "אש" של תורה ויראת שמים ואמת. לקרוא את זה ופשוט להרגיש את עוצמות התורה.

לרכישת הספר - 052-7687593 055-6732331

(הסקירה נכתבה על ידי הרב רועי כהן שליט"א)

הכתב והמכתב ח"ב מאת הרב עובדיה חן שליט"א

כשהוא רכון על מחברות חידושיו הפזורות על השלחן, ישב ר' משה והתבונן בכתבי ידו. "מתי אעשה גם אנכי לביתי?" פרצה מפיו המשאלה בכמעט יאוש.

מיום עמדו על דעתו, הוא זוכר את עצמו מחדש רעיונות מבריקים. לא פעם אחרי שהשמיע מחידושיו, החמיאו לו "אתה חייב להוציא ספר!".

ואכן, מיודענו טרח להעלות את הדברים על הכתב. עברו שנים והמחברות התמלאו, וכבר נראה שיש די חומר למלא ספר מכובד.

דא עקא שהכתיבה שלו, אָעפֿס, לא-משהו. משום מה, הפער אצלו גדול בין הדיבור לכתיבה. הוא ניסה לתת לאחרים לקרוא חידושים ממחברותיו, אך הם התקשו לרדת לסוף דעתו. ולא נדבר על כללי לשון ופיסוק שהם ממנו והלאה.

מישהו הציע לו לשלוח את החומר לעריכה לשונית. אלא שלאחר בירור קצר, ההצעה ירדה מעל הפרק, בשל העלות הגבוהה לכיסו. חלומו הגדול להוציא ספר נגזז לעת עתה.

יום אחד נתקל בחנות הספרים בספר "הכתב והמכתב". הוא רכש את הספר, ומצא בו את שאהבה נפשו. לפניו התגלתה הדרכה שיטתית ומסודרת בכתיבה, טיפים להשבחת הסגנון, עצות להרחבת אוצר המלים והביטויים, המלצות להשראה בכתיבה, דרכים לחידוד הביקורת העצמית, וטכניקות להעברת מסרים. בין דפי הספר הוא קיבל תשובות על השאלות: היכן כדאי

המחבר מגיש את הספר הכתב והמכתב למרן

לקצר ואיפה עדיף דוקא להאריך, מה להקדים ומה לאחר, כיצד מתבצעת ההגהה וההעתקה, כיצד מציינים מראה מקומות, איך מצטטים, איך מפסקים. ובקיצור, מאות עצות וכללים שחובה על כל כותב להכיר וליישם!

קרא והפנים, בדק בכל סעיף אם הוא נוהג כשורה, וכך לאט לאט שיפר את סגנונו. כשספרו יצא לאור עולם, ראוי היה להעלותו על שולחן מלכים מאן מלכי רבנן.

-

בספר "הכתב והמכתב" על שני חלקיו, נעשה נסיון ראשון מסוגו להעלות על הכתב כללים מסודרים בסגנון והבעת הכתיבה התורנית, כפי שלימדונו רבותינו בישיבה תכב"ץ. קובע ברכה לעצמו, הנספח "להבין משל ומליצה", שנוסף לחלק מן הפרקים בספר, ובו קובצו מליצות וביטויים הקשורים לאותו פרק, מסודרים לפי

נושאים. לדוגמא: המחפש שבח לכתוב לדיין, ימצא תחת הכותרת "דיינות" שבחים לדיינים, כמו "מר דיינא דנחית לעומקא דדינא", או אדם המחפש ברכה לאדם מבוגר, ימצא ברכות למכביר תחת הכותרת "אריכות ימים".

הספר כתוב בצורה עניינית זורמת ומעניינת המושכת את לב המעיין - כראוי לספר המבקש ללמד איך לכתוב ספר.

החלק החדש שיצא זה עתה כולל הדרכה בכל סוגי הכתיבה: מאמרים, שאלות ותשובות, חידושי מקרא, חידושי ש"ס, פסקי הלכה, סיפורים, ביוגרפיות, מכתבים, מודעות ושירים, כתיבת הערה, קושיא ותירוץ, וְאֵיָהּ, כללי פיסוק ור"ת, טיפים והדרכה בהוצאת ספר לאור וההדרת ספרים.

תוכלו למצוא בו טיפים ועצות: כיצד ליצור 'מתח' בכתיבת שו"ת, איך מוצאים כותרת מוצלחת, כיצד עורכים חידוש הבנוי על פי שתי הקדמות, איך הופכים סיפור פשוט לדרמטי, אלו סיפורים אין להביא בביוגרפיה, איך לומדים לזהות אם צריך פסיק או נקודה, כיצד מסמנים מירכאות בתוך מירכאות, מה ההבדל בין מקף לקו מפריד, מתי יש לכתוב דוקא בר"ת, איך בוחרים שם מוצלח לספר, כיצד עורכים מפתחות קלות לחיפוש, מה צריך לבדוק כשעוברים על העימוד, איזה פתרון יש למחבר שמתקשה לעמוד בהוצאות הדפוס, איך מגיעים לאפס טעויות בהקלדה, ועוד ועוד.

ניתן להשיג בחנויות הספרים (הפצה ראשית "אור החיים"). לבירורים: 052-7654216

קונטרס "זכר רב" **מאת הרב מאיר גבאי שליט"א**

זכרונות ותיאורים על דמותם של חכמי ישראל
בחרוזים מתובלים במליצות ופסוקים.
ניתן להשיג בטל: 054-3015397

קונטרס "יוסף ה' לי" **מאת הרב יוסף חיים נחום הלוי שליט"א**

מאמרים וחידושים על כל פרשיות השבוע ועל מגילת אסתר, כתובים בשפה קולחת ומשובחת עם סיפורים מקורים ואישיים שלקחם בצדם (אחד מהם מתפרסם במסגרת ביטאון זה). הקונטרס יצא לאור לרגל הולדת בנו של הרב המחבר נ"י בג' אלול התשפ"א.

ניתן להשיג אצל המו"ל בטלפון: 054-8484512 או בכתובת האימייל:
a0548484512@gmail.com

מכתב ל"כתר מלוכה"

ממורנו המשגיח רבי מיכאל סגרון שליט"א

התעופה בשעה 3:30 לפנות בוקר שם פעמיו "להמציא" את הישיבה. בהשערה היה גילו עשרים ושלוש. נזכר אני בדברי המלבי"ם בדברי הימים על הפסוק בענין בנין בית המקדש (א, כט, א): "ויאמר דוד המלך לכל הקהל, שלמה בני אחד בחר בו אלוקים נער ורך, והמלאכה גדולה, כי לא לאדם הבירה כי לה' אלוקים". וביאר המלבי"ם: "במעשה המיוחס אל האלהים, יבחר תמיד אמצעי חלושי החומר ושלמי הצורה שתחול עליהם עזרתו לפי מעלת נפשם בקדש".

גם צעיר ועולה חדש חלוש החומר, אם שלמה צורתו, יכול גם יכול להקים בנין גשמי ורוחני לרבבות תלמידים.

אחרי מסירות נפש כזו, אין להתפלא כל כך על שאר הסיפורים המפליאים. חבל שלא פורסמו יומנים אלה לפני עשור או שניים. הדברים מאלפים מאד לתורה וליראת שמים, מלבד הסיפורים על נסים כמעט גלויים בהקמת הישיבה ושנות קיומה.

כאן המקום לברך את מורנו הרב שליט"א שיזכה לראות את כל תלמידיו וצאצאיו פורחים כשאיפתו הטהורה. גדולים בתורה וביראת שמים טהורה. אורך ימים ושנות חיים ושלוש יוסיפו לך. ויזכה לראות בביאת משיח צדקנו ובבנין בית המקדש. אמן.

בברכה רבה לעורך ולקוראים

מיכאל סגרון

בס"ד
יום איסרו חג פסח התשפ"א
לכבוד מערכת בטאונינו היקר "כתר מלוכה", בניצוחו של ידידינו היקר רב פעלים לתורה ולתעודה הרה"ג רבי עובדיה חן שליט"א, הוצק חן בשפתותיו וחן של ממש בקולמוסו.

שלום וברכה

כל חג פסח וסוכות שמחים אנו לראות את "כתרו" החדש, מתבשמים אנו מהמאמרים והחקירות מהתמונות והמכתמים. והגליון האחרון עלית על כולנה בחשיפת יומנו האישי של מורנו הגאון הרב צמח מאזוז שליט"א, המנהל הרוחני המסור מאד של הישיבה, העוקב אחר כל פרט דקה מן הדקה, ושם עינא פקחא על הרבה דברים שבישיבות אחרות אין משגיחים בהם כלל. כאב אוהב ורחמן חוקר ומתקן כל דבר עד שהבחור ירגיש הכי טוב, כדי שיצמח בתורה ויראת שמים הכי טוב שאפשר.

רבות בשנים זכיתי להסתופף בצלו ולראותו בהנהגת הישיבה ובחינוך לתורה וליראת שמים ועוד ועוד, אבל לא ידעתי עד כמה.

ביומן ראיתי מסירות נפש אמיתית, ובעיקר התרגשתי לקרוא בהתחלה על אברך צעיר שלפני שעה קלה נחת בארץ עם משפחתו ואפילו מנוחה קלה לא הסכים לקחת לעצמו מהטיסה, ובעודו במונית מנמל

עתיקא

עתיק מיוחד ונדיר

כרטיס שנה-טובה מודפס ממרן האיש מצליח זצ"ל
וכן כרטיס שנה-טובה מערב ראש השנה תשי"ז שהקליד מרן ראש
הישיבה בהיותו בן 12 במכונת כתיבה (נשלח למחלקה לחינוך ותרבות
תורניים בגולה)

בס"ד
מאיר מאג'ר
תלמיד ב"חברת-התלמוד" כחונס
מורה מאד לכבוד על הברכות והאיחולים
הטובים. ומתכבד להשיב ברכת הדיוס קלה
: יה"ר שתהיה שנה זו שנת ברכה ושלום
לכל ישראל בארץ ובפזורה. ומלאה הארץ
דעה את ה'. ונזכה לראות בביאת משיחנו
ובבנין בית מקדשנו במהרה בימינו אמן
=====

תזכור לשנים רבות נעימות וטובות
הכנים עם האבות.

בתיבה וחתימה טובה
ושנת גאולה וישועה

מאג'ר

Maag'ar

המחלקה לחינוך ותרבות תורניים בגולה
ההסתדרות הציונית העולמית
ירושלים

ערה-ש תשי"ז

בס"ד

ערי"ה החשבי"

שנה טובה ומבורכת

תזכור לשנים רבות, נעימות וטובות
הכנים עם האבות, כנה"ר וכנא"ה

הצער ע"ה

סצליח בלא"א ר' רפאל מאזוז
סילט"א

תונס

באדיבות הרב הראל זנזורי הי"ו.

נדפס בסיוע:

האחים המבורכים: שימו, צבי, ינון וכמוס עמאר
ומשפחותיהם הי"ו. להצלחתם ובריאותם.
ולעילוי נשמת הוריהם עזר וכנפיטה עמאר ע"ה.
וכן האחים המבורכים: מכלוף, יום טוב, אשר וזאן
ומשפחותיהם הי"ו. להצלחתם ובריאותם.
ולעילוי נשמת הוריהם מיקיץ ומזיאנה וזאן ע"ה.
ולעילוי נשמת המנוח הנכבד והיקר
אוהב תורה ולומדיה, אהב את הבריות, איש אמת,
בעל צדקות אשר זכה להיות מבוני הארץ ומיישביה
שאול בר דוד ושושנה לבית עשוש ז"ל תנצב"ה
הוקדש ע"י אשתו בניו ובנותיו
יה"ר שיתמלאו כל משאלות לבם לטובה,
ובכל אשר יפנו ישכילו, וכל אשר יעשו יצליחו,
ויזכו לעושר ואושר וכבוד, בריאות איתנה ונהורא מעליא,
אורך ימים ושנות חיים. אמן

בחסות:

